

ВІСЬКО

№01 (103) 2009

УКРАЇНИ

Офіцерська
корпоративність:
стан єдності
чи єдність долі?

4

Кому служити
завтра
у війську?

12

Палючий
вітер
«Афгану»

28

Творче об'єднання "ВЕТЕРАН"

ПРОПОНУЄ СТЕНДИ ТА ПЛАКАТИ РІЗНИХ РОЗМІРІВ

Для народознавчої світлиці

3 вартової служби

3 стройової підготовки

Таблички

3 підготовки та інструктажу водіїв

Для класу "Україна - НАТО"

Об'єсні знаки та символи

Дошки документації

Плакати та стенди можуть бути виготовлені
на папері
на папері з ламінацією
на самоклеїці з ламінацією
на пластику
на пластику з рамкою

Плакати можуть корегуватися як за розміром, так і за змістом, за бажанням замовника.

м. Київ,
вул. ПЕСТЕЛЯ, 11
т. 236 89 48, 332 99 01,
236 61 86
e-mail: pestel@i.com.ua

ВІЙСЬКО УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАННИЙ ОРГАН
МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Головний редактор:

Володимир ГОРИШНЯК
redactorVU@yahoo.com

Редакційна колегія:

В'ячеслав БУГІЛЬ
Петро БУНЯК
Володимир ГАЛАНЦЕВ
Микола ГУЦУЛЯК
Анатолій ГРИЩУК
Володимир ДІБРОВА
Микола ДРАГАН
Віктор КАРПОВ
Сергій КОЖЕНЕВСЬКИЙ
Олександр КОПАНИЦЯ
Григорій КРИВОШЕЯ
Юрій КУЗНЕЦОВ
Данило КУЛИНЯК
Владислав МАРІ
Михайло МАЛЯРЧУК
Віталій РАДЕЦЬКИЙ
Іван СТУПАК
Віктор СМІРНОВ
Ілля ТИЩЕНКО
Ігор ХАЛЯВІНСЬКИЙ
Микола ЦИЦЮРСЬКИЙ
Леонід ШОЛОМИЦЬКИЙ
Людмила ШПИТАК
Анатолій ЧАЙКОВСЬКИЙ

Дизайн та верстка:

Андрій ПОГОРЕЛОВ

Літературний редактор:

Валентина БОЖОК

Реклама:

Вадим ЗЕЛІНСЬКИЙ
В'ячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

Засновник Міністерство оборони України
Рік заснування часопису — 1994,
Перший редактор — В'ячеслав БОЛОТНЮК
Адреса редакції: вул. Мельникова, 81. 04050,
Київ, Україна, а/с 72. Тел. (044) 483-08-39,
489-38-59, 454-42-02.
E-mail: viysko2003@ukr.net;
http://www.vu.mil.gov.ua/

© «Військо України», 2008
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 827 від 12.07.1994 р.
Підписано до друку: 27.01.2009 р.

Передплатний індекс: 74101

Передплату можна оформити в кожному
відділенні зв'язку.

Інформаційна підтримка:
Управління прес-служби МО України, «Флот
України», «Крила України», «Морська Держава»

При використанні матеріалів посилання на
журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст
реклами відповідає рекламодавець.

Технічна
підтримка

ТЕМА НОМЕРА4

Офіцерська корпоративність:
стан єдності чи єдність долі?

Віктор АЛЕЩЕНКО

АКТУАЛЬНО8

Юрій Шаповал: «Незважаючи на існуючу
економічну кризу, інспекційні заходи мають
на меті сприяти підвищенню
обороздатності українського війська»

NOTA BENE12

Кому служити завтра у війську?

Едуард ЛИТВИНЕНКО

ЕКСКЛЮЗИВ16

В'ячеслав Білоус: «Без патріотичної складової
ми матимемо меркантильні збройні сили,
які виконуватимуть свою роботу виключно
за гроші»

НОТАТКИ ПУБЛІЦИСТА19

«Годинник від прапорщика» для...
генерал-полковника

Микола ГУЦУЛЯК

АРСЕНАЛ22

«КрАЗ» наших надій

Олександр ВАСИЛЕНКО

АРМІЇ СВІТУ24

Томмі Андре Йохансен: «Якщо програма
модернізації флоту Норвегії триватиме без
зривів, то до 2010 року він стане хоч і не
найбільшим, але найсучаснішим в Європі»

ЛІТЕРАТУРНИЙ ДЕСАНТ28

Палючий вітер «Афгану»

Віталій РАЄВСЬКИЙ

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ34

Соколинний Брід і Хатинь:
трагедія — одна, пам'ять — нарізно

Євген ЛЕВЧЕНКО

ЯК ЦЕ БУЛО36

Злука в ім'я України

Володимир ШЕВЧЕНКО

Президент України Віктор Ющенко своїм Указом затвердив План проведення багатонаціональних навчань в рамках військового співробітництва за участю підрозділів Збройних Сил України на території України та поза її межами у 2009 році

Наказом Міністра оборони України Юрія Еханурова затверджено Концепцію цивільно-військового співробітництва під час участі Збройних Сил України в міжнародних миротворчих операціях

Збройні Сили України взяли шефство над 189 закладами, які опікуються дітьми-сиротами та дітьми, які позбавлені батьківського піклування

У складних погодних умовах екіпаж вертольоту Мі-8МТ 3-го окремого полку армійської авіації Сухопутних військ ЗС України здійснив повітряну евакуацію з Верховини до Івано-Франківська молоді жінки, яка отримала важкі опіки під час пожежі

В рамках цьогорічної приписної кампанії понад 50 юнаків з Житомирщини виявили бажання вступати до вищих військових навчальних закладів, а ще понад 200 житомирян — до військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів України

Спеціалістами Навчального центру Військово-Морських Сил ЗС України та сімферопольської фірми «Спецмонтажавтоматика» проведено третій етап модернізації унікального тренажера ВК «Луч»

Відпрацюванню практичних дій з приведення частини до різних ступенів бойової готовності та злагодженню бойових екіпажів був присвячений польовий вихід підрозділів 107-го реактивного артилерійського полку 6-го армійського корпусу

79 військовослужбовців окремого батальйону морської піхоти Військово-Морських Сил ЗС України, дислокованого у Феодосії, склали Клятву морського піхотинця

Військові музики оркестру Одеського центру військово-музичного мистецтва представили Україну в Німеччині, на Міжнародному військовому фестивалі військових духових оркестрів країн — членів та партнерів Північноатлантичного альянсу

12–18 січня відбувся візит української військової делегації на чолі з Міністром оборони України Юрієм Ехануровим до Китайської Народної Республіки

В рамках візиту відбулася зустріч Міністра оборони України Юрія Еханурова з Міністром оборони Китайської Народної Республіки генерал-полковником Лян Гуанле та переговори у складі військових делегацій обох країн.

— Глобальний світ робить всіх нас сусідами. Я хотів би, щоб нинішній візит став кроком на шляху налагодження добросусідських відносин між нашими державами, — підкреслив Юрій Ехануров.

У Пекіні глава вітчизняного оборонного відомства виступив перед керівним складом Академії національної оборони Народно-визвольної армії КНР.

— Ми вважаємо, що розвиток відносин КНР з молодією українською державою відповідає національним інтересам обох держав і має неабияку перспективу, — наголосив у своєму виступі Юрій Ехануров.

Міністр оборони України також провів робочу зустріч з Головою Всекитайського комітету Народної політичної консультативної ради Цзя Цінлінем.

— Ми готові до розвитку плідної співпраці в галузі оборони на воєнно-політичному рівні шляхом проведення консультацій з питань безпеки та протидії сучасним викликам і загрозам, — зазначив Міністр оборони України.

Перебуваючи у розташуванні 3-ї дивізії спеціального призначення Пекінського військового округу, голова оборонного відомства України спостерігав за показовим навчанням антитерористичного підрозділу Міністерства оборони КНР.

Наприкінці візиту Міністр оборони України Юрій Ехануров відвідав китайську авіабудівну корпорацію «AVIC», де ознайомився з її інфраструктурою та завданнями, а також обговорив питання розвитку спільних проектів в авіабудівній сфері.

24 січня у Національній академії оборони України відбулася науково-практична конференція, присвячена організації вирішення основних завдань Оборонного огляду

Виступаючи перед присутніми, глава вітчизняного військового відомства Юрій Ехануров зазначив, що проведення Оборонного огляду ініційовано Міністерством оборони України і Генеральним штабом, і ці пропозиції були підтримані Президентом України та Радою національної безпеки і оборони України.

— Цей огляд має початок в передбачуваному, системному, обґрунтованому та планованому процесі розбудови Збройних Сил України та інших складових сектору безпеки України до загальноприйнятих європейських стандартів, — зазначив Міністр оборони України. — Сьогодні всі складові сектору безпеки є заручниками недосконалої системи оборонного планування держави, яка вимагає від нас виконання функціональних завдань в повному обсязі, але при цьому відсутнє забезпечення відповідним ресурсом.

Глава українського військового відомства висловив вдячність закордонним партнерам за надання радників і експертів для плідної співпраці. Він висловив переконання, що їх допомога має бути використана на всіх етапах проведення Оборонного огляду.

Міністр оборони України Юрій Ехануров також акцентував увагу учасників науково-практичної конференції на необхідності узгодження проекту переліку основних організаційних заходів Оборонного огляду в Україні, організаційно-методичних рекомендацій щодо його проведення та визначення першочергових завдань на міжвідомчому рівні.

Тимчасово виконуючий обов'язки першого заступника Міністра оборони України Валерій Іващенко: «Не потрібно ототожнювати перехід на контрактний принцип комплектування з переходом до професійної армії»

Таке переконання висловив тимчасово виконуючий обов'язки першого заступника Міністра оборони України Валерій Іващенко, відповідаючи

на питання журналістів за підсумками переговорів у складі делегації оборонних відомств України та Великої Британії.

Як наголосив Валерій Іващенко, на сьогодні за певних причин відтермінується виконання програми переходу Збройних Сил України на контрактний принцип комплектування.

— Не потрібно ототожнювати перехід на контрактний принцип комплектування з переходом до професійної армії. Якщо говорити про професіоналізацію армії, то вона включає, як мінімум, чотири складових. Це оснащення Збройних Сил новітніми зразками озброєння та військової техніки як колективного, так і індивідуального характеру, забезпечення інтенсивної бойової підготовки, перехід на комплектування за контрактом, а також вирішення соціальних питань. Просто скомплектувати підрозділи військовослужбовцями за контрактом і поселити людей в казармі — це мало що дасть, — наголосив Валерій Іващенко.

Міністр у справах міжнародної безпеки та оборони Великої Британії Енн Тейлор: «Україна має пройти через етап реформування і ці реформи потрібні не лише для того, щоби отримати членство в НАТО. Ці реформи будуть на користь самій Україні»

26 січня у Києві відбулася зустріч Міністра оборони України Юрія Еханурова з Міністром у справах міжнародної безпеки та оборони Великої Британії Високоповажною баронесою Енн Тейлор.

Міністр у справах міжнародної безпеки та оборони Великої Британії Високоповажна баронеса Енн Тейлор наголосила на важливості рішень, що були прийняті у квітні минулого року на Бухарестському самміті, які свідчать про те, що Україна стане членом НАТО.

Пані Енн Тейлор акцентувала увагу на важливості участі України у миротворчих операціях, а також інших операціях під егідою НАТО.

— Ми оцінили важливість внеску України у підтримання миру в усьому світі і я ще раз наголошую на тому, що участь України у цьому важливому аспекті міжнародної співпраці є дуже і дуже важливою, — сказала вона.

Начальник Військової служби правопорядку у Збройних Силах України — начальник Головного управління Військової служби правопорядку ЗС України генерал-майор Федір Макавчук: «Протягом останніх трьох років у структурних підрозділах Міністерства оборони України та Збройних Сил України спостерігається стійка тенденція щодо зменшення кількості загиблих військовослужбовців під час виконання обов'язків військової служби».

На брифінгу, присвяченому збереженню життя та здоров'я військовослужбовців у Збройних Силах України та профілактиці порушень статутних відносин між ними, генерал-майор Федір Макавчук наголосив, що у повсякденній роботі для командирів і начальників головним завданням є запобігання загибелі підлеглих. Він зауважив, що враховуючи важливість питань збереження життя особового складу та забезпечення безпечних умов служби, це питання розглядається на кожному засіданні колегії Міністерства оборони України.

— Так, у 2006 році кількість загиблих військовослужбовців за різних обставин становила 26 осіб, у 2007 році цей показник зменшився до 20, а за підсумками 2008 року — до 14, — наголосив начальник Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.

Указом Президента України внесено зміни до «Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України»

Наказом Міністра оборони України Юрія Еханурова затверджено Концепцію цивільно-військового співробітництва під час участі Збройних Сил України в міжнародних миротворчих операціях

У ході навчання з перевірки організації зв'язку начальник Генерального штабу Збройних Сил України генерал армії України Сергій Кириченко переконався у надійності роботи особистих радіостанцій командувачів видів Збройних Сил України

У 2008 році рівень травматизму серед військовослужбовців і працівників ЗС України при виконанні робіт з підвищеною небезпечністю знизився на 11 відсотків

Курсанти-сироти Львівського інституту Сухопутних військ та Севастопольського військово-морського інституту під час зимової канікулярної відпустки відвідали визначні місця Закарпаття в рамках екскурсії, організованої Центром Військового Капеланства

Вдруге в історії взаємостосунків між армією та церквами відбувся спільний Молебень за єдність християн-військовослужбовців

Завдяки вчасному переливанню крові, яке було здійснено за участю українських військових лікарів зі складу литовської Групи з відновлення провінції Гор Міжнародних сил сприяння безпеці в Афганістані, вдалося врятувати життя породи́лі

Українські військові ознайомилися у США з досвідом впровадження у збройних силах цієї держави системи рекрутування та утримання на військовій службі військовослужбовців за контрактом

Результатам розвитку Повітряних Сил у 2008 році та напрямкам роботи щодо оптимізації чисельності Повітряних Сил у 2009 році було присвячено засідання Військової ради командування цього виду Збройних Сил України, яке відбулося у Вінниці

За матеріалами Управління прес-служби МО України

ОФІЦЕРСЬКА КОРПОРАТИВНІСТЬ:

СТАН ЄДНОСТІ чи ЄДНІСТЬ ДОЛІ?

Єднання — чи то населення держави, чи то окремого прошарку суспільства — за всіх часів було справою непростю. Але історичний досвід відсіяв з-поміж безлічі різноманітних думок з цього приводу одну безперечну істину: ключовий чинник корпоративного згуртування — це, насамперед, єдність світогляду, цінностей і традицій членів корпорації. Іншими словами — високий рівень корпоративної культури.

Єдині погляди на принципово важливі питання щодо офіцерської корпоративної культури почали формуватися з часів появи війська. Словосполученням «корпоративна культура» ми зобов'язані відомому німецькому фельдмаршалу Гельмуту фон Мольтке, який, по суті, лише дав назву тому, що вже існувало в армії з її статутом та офіцерським кодексом честі. Це правила поведінки (як писані, так і неписані), яких дотримувалися часом навіть з більшою обов'язковістю, ніж державних законів. Так, офіцером міг бути лише чесний, добросовісний і гідний пошани чоловік, а справжнім офіцерським товариством вважалося не потурання, кругова порука і заступництво, а висока вимогливість один до одного, заснована на довірі й по-

рядності, взаємній підтримці та взаємній допомозі.

До сьогодні ознакою духу корпоративності в середовищі офіцерів залишається факт дотримання певних моральних позицій, які, по суті, і формують корпоративну культуру офіцерського корпусу. Ці позиції передбачають: визнання офіцерською спільнотою відповідальності за вчинки кожного офіцера, що водночас не зменшує відповідальності й самого офіцера за скоєне; вимогу до офіцерів погоджувати свої дії, вчинки, поведінку і спосіб життя з вимогами офіцерської етики і кодексом офіцерської честі; вірність слову й безумовне виконання взятих на себе зобов'язань; солідарність у відстоюванні честі мундира, достоїнства офіцерського звання і вимог спра-

ведливості відносно членів офіцерської громади; недопустимість розголошення фактів, що мали місце в офіцерському середовищі; виключення лихослів'я, злорадності в оцінці поведінки інших офіцерів, проявів не порядності й брутальності; дотримання зовнішніх ознак пристойності, товариства і поваги до військового звання, особливо в цивільному середовищі, громадських місцях; готовність кожного члена офіцерського корпусу прийти на допомогу товаришеві, що потребує її, навіть без формального на те прохання; поважне ставлення молодших до старших; прояв щирого співчуття та підтримка тих, кого спіткало горе та нещастя.

Девіз «Один — за всіх, всі — за одного» якнайкраще відображає суть корпоративності.

Історично сформовані не порушні правила поведінки, які передаються з покоління в покоління, оберігаються і підтримуються, ми зазвичай називаємо традиціями. За словами видатного педагога Антона Макаренка, традиції — це своєрідний «соціальний клей», який поєднує розрізнені територіально, але однорідні за своїм складом та соціальним призначенням одиниці.

Значення корпоративних традицій важко переоцінити. Крім сприяння єдності й згуртованості, вони

спонукають нових членів корпоративної добровільно дотримуватися встановлених правил і норм поведінки, і навпаки, обумовлюють очищення рядів від тих, хто їх не дотримується або порушує.

Традиції, як правило, є синтезом усього найкращого, що є в корпоративній. Основою честі офіцерів завжди були вікові традиції офіцерського корпусу, сконцентровані в духовному кодексі, що передається з покоління в покоління. Це захист рідної землі, служба своєму народові, а не прислужування кому б то не було; вірність своєму слову; повага до законів держави; мужнє подолання всіх труднощів і перешкод у службі та житті; розбірливість у виборі друзів, знайомих, визначенні кола спілкування — офіцер повинен відвідувати лише такі місця, де панують добрі звичаї. Це шанування військової форми одягу; ввічливість, такт, порядність стосовно один до одного та оточення, батьківська турбота про солдата, повага до пам'яті тих, хто на полі бою поклав своє життя за Батьківщину.

Однак навіть усталені традиції слід розвивати, примножувати реальними справами і виховувати молоде покоління на кращих прикладах служіння своєму народові. Це і є шлях зміцнення корпоративної єдності й порозуміння.

Традиції офіцерського корпусу сучасного українського війська втілює Кодекс честі офіцера Збройних Сил України. Як нормативний документ морального регулювання взаємовідносин в офіцерській спільноті, він базується і на вимогах Конституції України, Військової присяги, статутів Збройних Сил України, і на традиціях українського війська та стандартах гуманітарного права. Тому за своїм змістом він є оптимальним поєднанням морального і правового у військовій діяльності й спрямований на захист честі та гідності кожного офіцера, підвищення єдності офіцерського корпусу, піднесення його авторитету.

На відміну від статутів Збройних Сил України, в основі Кодексу лежить принцип рівності всіх офіцерів, незалежно від звання і посади, перед військовою честю. Головною його ідеєю можна сформулювати кількома словами: офіцер Збройних Сил України повинен бути

«Хочу звернутися до офіцерського корпусу. Думаю, настав час для відродження такого явища, як корпоративна єдність. Упевнений, що дух корпоративної єдності у поєднанні з патріотизмом і державністю стануть міцними засадами відродження цінностей українського офіцера».

З виступу Міністра оборони України
Юрія Єханурова на урочистостях
з нагоди 17-ї річниці Збройних Сил України.

прикладом чесного й сумлінного виконання своїх службових обов'язків, служіння Батьківщині, незважаючи на власні погляди з тих чи інших питань суспільного життя.

«Чесність — провідна ознака офіцерської поведінки. Офіцер веде спосіб життя порядної людини: не обманює, не краде, не порушує загальнолюдських моральних норм. Він ніколи не вдається до інтриг, чіплянь, несправедливих дій, шахрайства», — записано в Кодексі честі офіцера.

Принциповим є те, що Кодекс визначає саме норми поведінки, а не відповідальність за їх порушення і не є механізмом розв'язання конкретних ситуацій. Разом з тим, важливими його функціями є: орієнтація офіцера на певний спосіб життя, стиль поведінки; впровадження в життя загальнолюдських, військових цінностей та формування на їх основі людини ХХІ століття як патріота, професіонала; утвердження поваги, довіри, відповідальності у взаєминах офіцерів. Таким чином, Кодекс честі офіцера Збройних Сил України — це важливий засіб виховання згуртованості офіцерського корпусу, піднесення його корпоративного духу.

З метою єднання офіцерського корпусу, забезпечення дисципліни в офіцерському середовищі, створення сприятливих умов для взаємовідносин між начальниками і підлеглими Наказом Міністра оборони України № 65 від 17 березня 2003 року було затверджено Положення про Збори офіцерів у Збройних Силах України. Цей громадський орган офіцерського складу був покликаний сприяти збереженню військових традицій, створенню атмосфери відвертості та взаємної довіри, захисту честі й гідності, нетерпимості до недоліків та байдужості.

Як визначено у Положенні, головними завданнями, які мають вирішувати Збори офіцерів, є формування в офіцерів високих моральних якостей, активності та відповідальності за виконання службових і громадських обов'язків; згуртування офіцерського колективу, підтримання в ньому товариських відносин, що базуються на дотриманні моральних принципів Кодексу честі офіцера Збройних Сил України; встановлення справедливості під час розгляду конфліктних ситуацій щодо захисту особистості офіцера від брутальності, свавілля та приниження його гідності, участь в об'єктивній оцінці його кар'єрного росту, допомога у розв'язанні побутових проблем, а також організація відпочинку і дозвілля офіцерів та членів сімей. Отже, фактично інструмент корпоративного єднання офіцерського корпусу у вигляді Зборів офіцерів вже існує. Хоча цей потужний механізм мав би діяти активніше.

20 березня 2006 року Наказом Міністра оборони України № 149 було затверджено Положення про Ради офіцерів у Збройних Силах України. На відміну від Офіцерських зборів, Ради мали стати постійно діючим громадським органом, надаючи командирам усіляку допомогу в згуртуванні офіцерських колективів та культивуванні понять офіцерської честі й гідності. Однак на сьогодні результативність їхньої роботи також залишає бажати кращого. Безперечно, сьогодні існує вузька корпоративна згуртованість офіцерів на рівні військових частин, установ, органів управління Міноборони та Генштабу і дещо ширша, яка ґрунтується на приналежності до певного військового фаху, виду або роду військ. Є також ветеранські організації. Проте кожна з них існує, як

кажуть, на своїй «платформі», має власні свята. Тож, незважаючи на певну об'єднавчу дію, така корпоративність подекуди перетворюється на кастовість.

Нинішнє військо і його офіцерський корпус живуть у новій історичній обстановці, коли сталися істотні зміни в соціально-економічній, політичній і духовній сферах, відбувається переоцінка цінностей та життєвих орієнтирів.

У січні 2008 року було проведено соціологічне дослідження, в ході якого опитано 2662 військовослужбовця різних категорій про те, наскільки стійко і сильно у власній свідомості вони включають себе в образ війська, ідентифікуючи із захисниками Батьківщини. Для кожного параметра була обчислена оцінка (в балах) від 5 (позитивна вища оцінка) до 1 (негативна низька оцінка). Середній рівень сприйняття себе як захисника Вітчизни серед молодших офіцерів склав 3,95, серед старших — 3,74.

З переходом на контрактну основу комплектування офіцер-

ським складом Збройні Сили дещо змінилися: якщо раніше для кадрового офіцерського складу служба в армії була сенсом всього життя і не обмежувалася терміном контракту, то сьогодні військовослужбовці де-юре виконують свій конституційний обов'язок і реалізують право на працю за допомогою проходження військової служби.

Сьогодні, на жаль, є випадки, коли низький рівень професійної корпоративної моралі у війську призводить до зміни пануючих корпоративних цінностей офіцера: самопожертва змінюється лобіюванням власних інтересів, чесність і принципи — гнучкістю і лояльністю, прагнення до службового зростання — небажанням нести тягар особистої відповідальності, прагнення до знань — нарочитим безкультур'ям.

Певна річ, такі прояви дуже ускладнюють процес згуртування великої офіцерської родини, і більшість офіцерів гостро відчують та усвідомлюють відсутність належної єдності у власному середовищі.

У Концепції кадрової політики в Збройних Силах України підкреслюється, що нині система управління кар'єрою не забезпечує на достатньому рівні планування та управління кар'єрою військово-службовців, а система присвоєння військових звань, нагородження (заохочення) не повною мірою враховує конкретні результати діяльності офіцерів та не сприяє їх мотивації на досягнення високих результатів у службовій діяльності. Також наголошується на необхідності запровадження нової системи кадрового менеджменту, що дасть можливість кожному реалізувати свій потенціал, сприятиме баченню кожним військовослужбовцем перспективи свого кар'єрного росту, поліпшить його моральний стан та посилить бажання продовжувати військову службу. Пропонується запровадження заходів щодо істотного посилення соціальної спрямованості кадрової політики Збройних Сил, що дозволить підвищити в суспільстві престиж військової служби і в подальшому слугуватиме згуртуванню офіцерського корпусу.

Міцне підґрунтя корпоративного єднання українського офіцера закладається національною професійною військовою школою, яка передбачає не лише певний рівень професійних знань випускників, а й високий рівень їхньої особистої культури.

— Військова освіта повинна не лише давати знання та навички, а й гартувати характер, сприяти формуванню активної патріотичної позиції. Це формує нові, більш серйозні вимоги до якості та напрямів виховної роботи, — наголосив під час виступу на зборах керівного складу системи військової освіти 31 жовтня 2008 року Міністр оборони України Юрій Єхануров. — Виховання має бути спрямоване на формування корпоративних цінностей офіцера. Наша мета — створення військового кластеру як системи, в якій поєднується високий бойовий та патріотичний дух офіцерів, інших військовослужбовців з сучасним рівнем техніко-технологічного та соціального забезпечення.

Проте виховання в дусі офіцерських традицій не потребує кампанії у вигляді циклу лекцій для вивчення у військових вузах. Весь уст-

Фактично інструмент єднання офіцерського корпусу — Збори офіцерів — вже існує. Щоправда, цей потужний механізм мав би діяти активніше.

рій життя військових навчальних закладів має базуватися на цих традиціях. І в цій роботі старший навчальник має бути бездоганним прикладом у їх дотриманні.

Повноцінна гуманітарна освіта для кожного українського офіцера, знання історії з усіма її трагічними та світлими сторінками мають створити необхідні умови для духовного єднання всередині офіцерського корпусу, кристалізації його міцного патріотичного каркасу. Випускники (окрім необхідного набору прикладних і спеціальних дисциплін) повинні здобувати широку гуманітарну освіту, за кодексами навчатися життєвим правилам служби і військового буття.

Дбаючи про духовні засади, ми не повинні забувати про матеріальні складові корпоративної культури. Український офіцер має відчувати, що його праця високо цінується в суспільстві і має відповідне до її складності й важливості матеріальне забезпечення.

Однак однією з головних тенденцій сучасного життя військ стає дедалі більше зубожіння офіцерського складу Збройних Сил. Це ганебне для будь-якої держави явище, підсилене інфляцією та фінансово-економічною кризою, вже змусило частину офіцерів потай поєднувати службу з комерційною діяльністю, що згубно позначається на їхній професійній підготовці.

Зважаючи на стан, в якому нині перебувають Збройні Сили України, слід пам'ятати, що дешева армія не може бути боєздатною та згуртованою. Офіцерська корпоративність за таких умов набуває більше рис єдності зубожілого стану. Надзвичайно важко зберігати честь мундиру, з гідністю служити народу України і водночас вести справжню боротьбу за виживання. Офіцери вимушені постійно долати цілий комплекс проблем. Це і відсутність елементарних побутових умов проживання, і недостатній рівень грошового забезпечення, і постійні намагання позбавити військовослужбовців соціальних гарантій, визначених законодавством. Таким чином, Збройні Сили України фактично ставляться на межу знищення.

Разом з тим, військовим відомством сформована позиція, що військовий не утриманець і не по-

Основою честі офіцерів завжди були вікові традиції, що передаються з покоління в покоління.

винен бути жебраком, який проїдає гроші з бюджету. Армія не об'їдає пенсіонерів — вона захищає народ і Україну. І захищатиме надалі, навіть тих політиків, які її не дуже люблять.

На шляху до відродження офіцерського корпусу вже зроблено декілька важливих кроків. Зокрема, припинено бездумне і неконтрольоване скорочення офіцерського складу. Внесено до категорії першочергових питання соціальних стандартів військової служби. Насамперед це стосується одного із найбільш важливих питань — забезпечення житлом. До Дня Збройних Сил України було вручено 5-тисячний ордер на житло з початку минулого року. На 1 січня 2008 року ми мали на черзі 51,8 тис. безквартирних сімей військовослужбовців, на 1 січня 2009 року на власну оселю очікують 40 тис. захисників Вітчизни.

Звичайно, тема офіцерської корпоративності в сучасних умовах варта масштабного наукового дослідження із залученням широкого кола різнопрофільних фахівців. Проте навіть з наведеного вище зрозуміло, що сприяння корпоративній єдності офіцерського корпусу потребує вирішення таких основних завдань, як формування єдності поглядів на ключові питання військового буття та єдиної патрі-

отичної державницької ідеології у питанні захисту Батьківщини; виховання в офіцерському середовищі згуртованості й відданості спільним державницьким інтересам — захисту Батьківщини, служінню українському народові; гідне матеріальне забезпечення офіцера та його сім'ї; дотримання справедливого порядку призначення на посаду (по заслугах і здібностях); звільнення від не властивих військовій службі функцій для зосередження на бойовій підготовці і бойовій діяльності; надання належної професійної та гуманітарної освіти; ефективне застосування системи матеріального та морального заохочення під час проходження служби; надання офіцерській службі привабливості та престижності; патріотичне виховання громадян України, формування у них шанобливого ставлення до своїх Збройних Сил та їх кращої частини — офіцерського корпусу.

Впевнений, що дух корпоративної єдності, патріотизму і державності є головним чинником відродження цінностей українського офіцерства.

Генерал-майор Віктор АЛЕЩЕНКО,
помічник Міністра оборони України,
кандидат військових наук

Генерал-лейтенант Юрій ШАПОВАЛ.
Народився у 1954 році в родині військовослужбовця.

Після закінчення Київського вищого загальновійськового командного училища у 1976 році, а згодом Військової академії імені М.В. Фрунзе (1984) пройшов шлях від командира мотострілецького взводу до командувача 6-го гвардійського армійського корпусу.

Брав активну участь у створенні Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, яку згодом і очолив. Був заступником начальника Генерального штабу, командувачем Об'єднаного оперативного командування Збройних Сил України.

З листопада 2007 року — перший заступник Головного інспектора — Головний військовий інспектор Головної інспекції Міністерства оборони України. Кандидат військових наук.

Юрій ШАПОВАЛ:

«Незважаючи на існуючу економічну кризу, інспекційні заходи мають на меті сприяти підвищенню обороноздатності українського війська»

Об'єктивність підходів та неупередженість висновків, помножені на багаторічний професійний і життєвий досвід особового складу — ось ті чинники, завдяки яким Головна інспекція є однією із найбільш дієвих структурних підрозділів Міністерства оборони України. Можливо, саме завдяки цим якостям і стає вона для одних «головним болем», для інших — дякувати Богові, їх в українському війську більшість — надією і опорою.

— Щоб об'єктивно оцінювати стан об'єктів перевірки та готувати обґрунтовані пропозиції, інспектор повинен мати відповідний рівень підготовки. Скажіть, яким критеріям він має відповідати і де готують фахівців такого рівня?

— На жаль, для оборонного відомства України інспекторів спеціально не готують, хоча у світі така практика існує. Наприклад, всі генеральні інспектори збройних сил США обов'язково проходять навчання на відповідних курсах та складають присягу.

Ми намагаємось компенсувати відсутність системи підготовки інспекторів якісним відбором досвідчених фахівців, які мають відповідний рівень освіти, багатий військовий досвід, проходили службу на відповідальних посадах центрального апарату Міністерства оборони, Генерального штабу, командувань видів Збройних Сил, управлінь армійських корпусів та відповідних їм органів військового управління військ (сил). Станом на грудень минулого року 67 відсотків головних та 45 відсотків старших інспекторів Головної інспекції Міноборони мають оперативно-стратегічний рівень військової освіти.

Але навіть такий рівень професіоналізації ми вважаємо недостатнім. Це пов'язано з різноплановістю функціональних завдань інспекційної діяльності. Якби ми на-

Будь-які відхилення від правил моральності в інспекційній діяльності породжують зневіру військовослужбовців у силі закону та справедливості.

магалися забезпечити всі напрями роботи вузькопрофільними фахівцями, то чисельність особового складу необхідно було б збільшити мінімум удвічі, а це надто витратно.

Більш ефективним є досягнення універсальності, багатoproфільності та системності інспекторських кадрів. Інспектор має бачити проблему в цілому, окремі деталі мають ним об'єднуватися у цілісну картину. Він має чітко уявляти місце та призначення об'єкта перевірки у структурі системи безпеки держави, знати, як відбувається його взаємодія з іншими її складовими. Тобто інспектор зобов'язаний мати стратегічне мислення.

Безумовно, об'єктивність оцінки залежить від детального аналізу всіх сторін життєдіяльності об'єкта перевірки. Допомогу в організації інспекційних заходів надають заступник Міністра оборони України Ігор Монтрезор, перші заступники начальника Генерального штабу генерал-полковники Микола Цицюрський та Геннадій Воробйов. Щодо рівня підготовки особового складу Головної інспекції, то він виявляється в результатах роботи окремих інспекторів, що є свідченням спроможності або неспроможності призначених на посади до інспекційної діяльності.

Визначити ступінь придатності та дати поштовх до вдосконалення інспекторських здібностей має система підготовки та захисту звітів особистої службової діяльності за результатами кварталу, півріччя та року, запроваджена у 2008 році.

Забезпеченню ретельної підготовки інспектора до роботи у ході інспекційного заходу сприятиме започаткований наприкінці минулого року персональний розподіл відповідальних за конкретні елементи інспекційної діяльності на об'єктах перевірки для кожної посадової особи Головної інспекції на квартал. Це дозволить інспектору здійснити власну цільову підготовку до інспекційного заходу, а керівництву — детально оцінити ефективність його роботи.

— **Подальше удосконалення інспекційної діяльності потребує призначення на посади головних та старших інспекторів осіб тільки з оперативно-стратегічним рівнем освіти, з посад, не нижче заступників**

начальників головних управлінь і директорів департаментів Міністерства оборони та Генерального штабу, начальників управлінь і їхніх заступників видів Збройних Сил.

— При цьому керівному складу Головної інспекції мають бути притаманні об'єктивність і неупередженість, відповідальність за результати проведених інспекційних заходів, стратегічне мислення, самостійність та ініціатива, аналітичні здібності й системність, спрямованість на покращення роботи.

Адже керівникам інспекторських груп, профільним головним інспекторам надається право оцінювати діяльність численних військових колективів, органів військового управління за 4–6 років напруженої роботи. Тому в якісному підборі кадрів Головної інспекції мають бути зацікавлені всі Збройні Сили.

На мій погляд, сьогоденню Збройних Сил України найкраще відповідає практика призначення керівниками інспекційного органу осіб, які мають багатий досвід керівництва військами (силами), користуються авторитетом та мають службові повноваження щодо вирішення широкого спектра проблемних питань безпосередньо під час інспекційних заходів.

Крім високих професійних якостей, інспектор будь-якого рангу повинен мати чіткі моральні критерії. Будь-які відхилення від правил моральності в інспекційній діяльності дискредитують основи організації військової служби, породжують зневіру військовослужбовців у силі закону та справедливості.

— **Юрію Євгеновичу, як Ви оцінюєте результативність інспекційної діяльності у 2008 році?**

— Вона здійснювалася відповідно до Плану діяльності Головної інспекції Міністерства оборони України на 2008 навчальний рік, у

якому були враховані особливості виконання Державної програми розвитку Збройних Сил України та нові підходи до проведення перевірок.

З огляду на існуючі проблеми ресурсного забезпечення військ (сил), стан озброєння та військової техніки, обсяги утилізації надлишкових боеприпасів, стану баз, складів та арсеналів особливістю діяльності Головної інспекції була зменшена кількість інспекційних заходів в органах військового управління та військових частинах видів Збройних Сил України у порівнянні з 2007 роком на 27 відсотків одночасно зі збільшенням на 42 відсотка кількості інспекційних заходів у постачальних структурах.

У 2008 році стала нормою практика перевірки військових частин в умовах, наближених до їх реального застосування, завдяки чому створювалися можливості для більш глибокого та повного визначення спроможності військового організму виконувати свої завдання за призначенням. Саме за такою схемою була здійснена перевірка Об'єднаного оперативного командування в ході штабного навчання.

Набули системності поглиблені перевірки низки військових органів, які мають споріднені за призначенням завдання, що дало Головній інспекції можливість здійснювати системний аналіз діяльності виду Збройних Сил. Такий узагальнений системний аналіз став основою для доповідей Міністру оборони.

— **Які пріоритети в діяльності Головної інспекції заплановані на 2009 рік?**

— Незважаючи на існуючу економічну кризу, інспекційні заходи мають на меті ефективно сприяти підвищенню обороноздатності українського війська.

Зусилля спеціалістів Головної інспекції будуть зосереджені на пошуку шляхів уникнення зниження соціальних стандартів військо-

В збройних силах США, Німеччини та Франції питання соціального захисту особового складу розглядаються як складові бойової готовності.

вослужбовців та членів їхніх сімей, попередження некерованої плинності кадрів.

Із запровадженням соціально-психологічних та гуманітарних чинників збільшення кількості військовослужбовців контрактної служби мають бути активізовані пошуки шляхів підвищення бойової підготовки військ (сил) за змішаною системою комплектування. Крім того, важливого значення набуває впровадження нової системи виховної та соціально-психологічної роботи. Мета цієї діяльності — відродження поняття «офіцерський корпус» в його найвищому розумінні, відновлення корпоративного офіцерського духу, корпоративної єдності, патріотизму та державності.

— Юрію Євгеновичу, чи актуальним є використання в Україні досвіду інспекційної діяльності країн НАТО? І взагалі, чи впливають євроатлантичні прагнення України на діяльність Головної інспекції Міністерства оборони?

— Не забуваючи власного, ми охоче запозичуємо досвід функціонування систем генеральних інспекторів, які на сьогодні є загальноприйнятими у світі. Під час зустрічей з нашими іноземними колегами ми неодноразово переконувалися, що принципи організації військової інспекційної діяльності в Україні співпадають з відповідною практикою країн — членів НАТО.

Як правило, діяльність генеральних інспекторів НАТО зосереджується на встановленні та підтриманні відповідних стандартів, сприянні досягненню мети оборонної реформи, боротьбі з корупцією, досягненні ефективного управління, проведенні розслідувань для боротьби з шахрайством, збитками та неефективним управлінням, наданні допомоги окремим особам. До об'єктів нагляду та контролю також відносяться мораль та бойовий дух військовослужбовців, військова дисципліна,

забезпечення особового складу житлом, практика допомоги у вирішенні побутових і соціальних проблем військовослужбовців, медичне забезпечення. До речі, в збройних силах США, Німеччини та Франції соціальні питання особового складу розглядаються як складові бойової готовності. Це властиво і Головній інспекції Міністерства оборони України. Але слід звернути увагу на певні суттєві відмінності. В першу чергу, це стосується вертикалі системи генеральних інспекторів у збройних силах США. Вона охоплює практично всі рівні військового управління — від стратегічного до тактичного, поширюється від міністерства оборони до дивізії (бригади). В армії США, тобто в сухопутних військах, працюють 1800 генеральних інспекторів, з яких 25 відсотків — цивільні особи, у ВПС — 835, у міністерстві оборони — 1406 цивільних та 36 військових інспекторів, що забезпечує безперервний нагляд та контроль за життєдіяльністю збройних сил. Крім того, 600 аудиторів у міністерстві оборони стають на заваді отримання посередниками незаконних прибутків за рахунок збройних сил.

Система генеральних інспекторів НАТО виконує функції «каналу отримання інформації» з соціальних проблем особового складу та їх розв'язання, зловживань посадовими особами тощо. Тут працює система захисту від переслідувань тих, хто звернувся зі скаргою або надав інформацію стосовно зловживань та правопорушень керівним складом збройних сил. Генеральні інспектори проводять службові розслідування відносно високопосадовців, щодо яких була отримана інформація (у тому числі анонімна) про зловживання, порушення закону та моралі. Результати їх зберігаються 30 років та використовуються під час призначення на посади.

Важливою особливістю інспекційної діяльності у країнах — чле-

нах НАТО є її нормативне врегулювання. Так, у США вона регулюється відповідним законом від 1978 року. У збройних силах Франції генеральна інспекція підпорядковується начальнику генерального штабу, при цьому генеральний інспектор вважається «його правою рукою». Інспекційна діяльність тут закріплена спеціальним законом.

У Німеччині інспекційні органи діють у парламенті — Бундестазі, а також при начальнику штабу бундесверу. Положення конституції Німеччини передбачають існування посади уповноваженого парламенту по збройних силах. Його дії регулюються відповідним законом. Штат співробітників інспекційного органу нараховує близько 50 цивільних осіб.

— Практика інспекційних заходів наших інспекторів доводить, що закон про інспекційну діяльність необхідний і в Україні.

— Керівники інспекційних органів оборонних відомств більшості країн НАТО мають широкі повноваження та самостійність у прийнятті багатьох рішень. У деяких країнах вони є заступниками міністра оборони, наприклад, у Чеській Республіці.

Інспекційна діяльність у національних збройних силах розвинутих країн світу, як правило, організовується у взаємодії з державними контрольно-ревізійними органами та рахунковими палатами національних парламентів. У сусідній Польщі функціональні обов'язки військової інспекції поєднуються з функціями контрольного ревізійного органу.

Однією із пріоритетних функцій інспекційних органів оборонних відомств країн — членів НАТО є моніторинг дотримання високих соціальних стандартів військовослужбовців та членів їхніх сімей, а також захист прав людини в уніформі (робота омбудсмена).

Інспекційна діяльність в Україні, безумовно, буде збагачуватися досвідом наших іноземних колег. Її удосконалення відповідає інтересам євроатлантичних прагнень України і сприятиме розвитку Збройних Сил.

Бесіду вів Володимир КОРОТИЧ

Міністерство оборони України

КОНЦЕРН

“ТЕХВОЄНСЕРВІС”

Державне господарське об'єднання

Україна, 04119, Київ, вул. Дегтярівська, 13/24
тел.: +38 (044) 489-42-16, факс.: +38 (044) 489-05-86

Сміттєвоз КО-440-1

Сміттєвоз КО-440-3

Сміттєвоз КО-440-4

Вакуумна машина КО-520

Вакуумна машина КО-503В

Комбінована машина КО-829А-01

КОМУ СЛУЖИТИ ЗАВТРА У ВІЙСЬКУ?

За даними міжнародної організації CIA Wordl Factbook, Україна посідає друге місце у світі за темпами «природного зменшення» населення

У збройних силах провідних країн світу завдання безпечної поведінки військовослужбовців, формування їхньої прихильності до здорового способу життя є пріоритетом у діяльності військового відомства і досягається за трьома основними напрямками. Передусім це здійснення відбору до армійських лав такого призовного контингенту, який за станом фізичного і психічного здоров'я є «найкращою глиною для створення ідеального солдата».

Яка ситуація сьогодні у Збройних Силах України щодо формування прихильності до здорового способу життя і боротьби з ВІЛ/СНІДом?

Між станом здоров'я людей та рівнем забруднення навколишнього середовища існує тісний взаємозв'язок — негативного впливу атмосферних забруднень в Україні зазнає близько 17 млн. чоловік (34% населення), при цьому лише 17 відсотків населення мешкає на території, яку можна назвати екологічно безпечною. А саме екологічні та соціально-економічні умови життя

визначають рівень здоров'я людини приблизно на 15–20 відсотків. Ще 20 відсотків залежить від спадковості людини. Так, серед новонароджених в Україні кожне третє немовля має певні генетичні вади, а кожна сімнадцята дитина народжується психічно неповноцінною. Високим є також рівень мертвонароджуваності. За смертністю немовлят Україна посідає 49-те місце у світі.

Народження великої кількості дітей з вадами розвитку зумовлює зростання і без того високих показників інвалідизації населення. Сьогодні в Україні налічується майже 150 тисяч дорослих інвалідів з дитинства і понад 160 тисяч дітей-інвалідів. Основним чинником інвалідизації є зловживання майбутніми батьками алкоголем, наркотиками та тютюнопалінням.

Довідково: На сьогодні Україна посідає 42-ге місце з представлених сорока п'яти найбільш населених країн світу в рейтингу Національного індексу здоров'я, складеного Академією наук Китаю. Гірше справи зі здоров'ям населення тільки у Пакистані, Венесуелі та Нігерії. За даними міжнародної організації CIA Wordl Factbook–2006, Україна посідає друге місце у світі за темпами «природного зменшення» населення.

Для більшості читачів шокуючими будуть цифри в 1,2 млн. психічно та 740 тис. онкологічних хворих за офіційною статистикою 2008 року. Про психічне здоров'я нашого народу свідчить і те, що Україна є європейським лідером за кількістю самогубств. На сьогодні

вона посідає «почесне» восьме місце у світі за кількістю хворих на туберкульоз — понад 103 тисячі. Щогодини у країні реєструється чотири нових випадки захворювання та один випадок смерті від цієї хвороби. Протягом десяти років середній рівень захворюваності на туберкульоз збільшився майже вдвічі, а щорічні збитки в Україні складають більше 2,1 млрд. гривень.

До того ж, за даними, які наводить координатор системи ООН, постійний представник Програми розвитку в Україні Френсіс О'Доннел, Україна знаходиться на 76-му місці у світі серед 177 країн за рівнем розвитку суспільства. За цими показниками наша держава суттєво відстає від інших країн Євросоюзу, особливо найближчих сусідів: Угорщина — 36-те, Польща — 37-ме, Словаччина — 42-ге, Болгарія — 53-те, Румунія — 60-те, Білорусь — 64-те і Росія — 67-ме місця.

Причини зниження потенціалу здоров'я пересічного українця різні, а головна — порушення принципів здорового способу життя. А вже це призводить до підвищення рівня захворюваності серед населення.

Згідно з оцінками експертів ВООЗ, здоров'я людини лише на 10 відсотків визначається станом системи охорони здоров'я і більш ніж на 50 — способом життя, де шкідливі звички посідають основне місце. Менталітет народу легко визначити навіть за таким, здавалося б, далеким від охорони здоров'я показником, як пріоритет у купівлі речей. Так, за даними 2006 року, із п'яти пріоритетних придбань 64 відсотки американців обрали обладнання для підтримання здоров'я (тренажери); українці ж із десяти найменувань — лише один відсоток таких товарів (переважно — велосипеди). Зате сума на придбання ліків населенням щорічно зростає на 20–30 відсотків, і тут ми перші в Європі.

Але найважливішим у комплексній характеристиці здоров'я є чинники, які визначають умови і спосіб життя людини та її поведінку.

Сьогодні наша держава посідає перше місце у світі за кількістю чоловіків, які палять. Встановлено, що 25 відсотків захворювань, які

призводять до передчасної смерті, пов'язані з палінням. Жодна речовина не може конкурувати з тютюном за кількістю смертей, тому що він убиває кожного другого свого споживача. Від «тютюнових хвороб» у світі щороку помирає більше п'яти мільйонів людей, що значно перевищує кількість загиблих від тероризму і бойових дій. Якщо в індустріально розвинутих країнах кількість тих, хто палить, щорічно зменшується на один відсоток, то в країнах, які розвиваються, збільшується на три відсотки.

В Україні палить кожний другий чоловік і кожна п'ята жінка, а усього в країні нараховується більше дев'яти мільйонів любителів тютюну, які складають третину всього працездатного населення. Їх чисельність з року в рік зростає на 100 тисяч! Крім того, Україна міцно тримає перше місце у світі за кількістю старшокласників, які палять.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, кожний четвертий підліток в Україні викурює першу цигарку у десятирічному віці, а в 13–15 років палить більше 30 відсотків юнаків та дівчат (за цією

статистикою нас випереджає лише Республіка Чилі).

Якщо у світі на одну людину припадає у середньому 870 цигарок на рік, які викурюють обов'язково, то в Україні — 1500–1800 (45 цигарок на день). За даними НДІ кардіології, лише за останні 20 років кількість українських жінок, які палять, збільшилася у чотири рази.

Чи є це економічною проблемою? Ще й якою!

За розрахунками Всесвітнього банку, економічні збитки України від тютюнопаління щорічно складають понад 10 млрд. гривень, а це не набагато менше, ніж весь річний оборонний бюджет.

Фахівцями Всесвітньої організації охорони здоров'я нещодавно були опитані 200 тисяч українських учнів 5–10 класів і зроблений дуже невтішний висновок: Україна в списку з чотирьох десятків країн посіла... перше місце і з величезним відривом випереджає Ізраїль, який потрапив на другу позицію цього ганебного рейтингу. Тобто у нас регулярно заглядають у чарку 40 відсотків дітей (!), в Ізраїлі — 28. До речі, Росія, де пиятика вважається час-

Від «тютюнових хвороб» у світі щороку помирає більше п'яти мільйонів людей, що значно перевищує кількість загиблих від тероризму і бойових дій.

На початок минулого року в Україні налічувалося понад 720 тисяч офіційно хворих на хронічний алкоголізм. Та ще додатково щороку реєструється від 50 до 55 тисяч. «Це мене не турбує, я не такий», — вважає пересічний українець, не замислюючись про майбутнє своїх дітей та онуків. Але уявіть, серед юнаків та дівчат, яким сьогодні виповнилося вісімнадцять, 40 відсотків ризикують не дожити до 60 років! Це катастрофа для української нації.

У свої 15–16 років кожна п'ята дівчина і кожний четвертий юнак регулярно, не рідше одного разу на тиждень, вживають алкогольні напої. Особливо це характерно для учнів ПТУ та студентів-першокурсників, життєві пріоритети яких лише формуються. Майже три відсотки юнаків і один відсоток дівчат уже можна зарахувати до залеж-

них військових формувань хоча б тому, що, за статистикою, тільки два відсотки наркозалежних виліковуються.

У зв'язку з тим, що наркотики вживаються переважно ін'єкційним шляхом, 43 відсотки наркоманів в Україні хворі на ВІЛ/СНІД (для порівняння: у Китаї із зареєстрованих двох мільйонів наркоманів — 12% інфіковані вірусом ВІЛ/СНІД, у США — 15% із понад півтора мільйона наркозалежних).

Індикатором може бути такий показник: загальна кількість хворих на сифіліс серед дорослих і підлітків збільшилась у 2000 році порівняно з 1991-м з 9,7 до 91,5 на 100 тисяч населення (майже у 10 разів!). З 2000 року в нашій країні зафіксовано вже 163 081 випадок сифілісу (4-те місце у світі) та 113–135 випадків захворювання на гонорею (5-те місце).

Як це може бути? Але ж у нас за останні шість років державне фінансування системи охорони здоров'я збільшено у чотири рази і споживання ліків — у дев'ять. Чому ж випадки смертності та захворюваності в Україні зростають?

На це запитання відповімо моєю цифрою.

Сьогодні Україна посідає 104-те місце серед 160 країн за рівнем корупції, випереджаючи наших друзів та сусідів. І хоча ми на 11-му місці у світі за рівнем освіченості, 12-му — за кількістю користувачів Інтернет та 45-му — за рівнем доступності освіти, в усьому, що стосується власного здоров'я, поведінка пересічного українця нагадує поведінку африканської мавпи — жити одним днем, не думаючи про день прийдешній.

Найкраще наше ставлення до власного здоров'я характеризує ситуація із захворюваністю на ВІЛ/СНІД. За результатами даних моніторингу Об'єднаної програми ООН з ВІЛ/СНІДу (ЮНЕЙДС), тут ми знову перші у Європі й шості у світі за темпами поширення цього захворювання — 440 тисяч ВІЛ-позитивних людей (1,63% дорослого населення).

Порівняю з 2002 роком кількість випадків інфікування зросла втричі, захворюваність на СНІД — майже у 8,4 раза, а смертність від СНІДу — у дев'ять разів. У минулому році щодня 48 українців дізнавалися про те, що вони уражені

За період з 1997 по 2008 рік у Збройних Силах України було виявлено і взято під нагляд 463 ВІЛ-інфікованих військовослужбовця.

тиною національної традиції, посіла 15-те місце.

На думку українських медиків, схильність до різних форм згубної залежності в дитині може сформуватися ще в момент її зачаття. Тобто те, що сьогодні в Україні 9098 пологів проходять з тими чи іншими патологіями, безпосередньо впливає на зростання кількості не байдужої до чарки молоді. Отруїтися алкоголем для підлітка просто — для новачка смертельними можуть стати всього чотири його ложки. З цієї причини у країнах, які піклуються про дітей, а не про додаткові фінансові бонуси горілчаних баронів, спиртне продається лише громадянам, яким виповнився 21 рік. У нас же діти через байдужість суспільства до цієї проблеми активно заглядати в чарку починають з 12–14 років.

Однією з причин поширення алкоголізму серед дітей та підлітків, на мою думку, є реклама на телебаченні, де пивні марки рекламують українські спортсмени, яких знає весь світ.

них від алкоголю, оскільки вони п'ють... щодня.

Останнім часом в Україні стався вибух пивного алкоголізму. На зростання пивного буму, на думку наркологів, вплинув усіма відомий міф про безпеку пива і його відносну користь. Заручниками малих градусів можна назвати від 15 до 25 відсотків жителів мегаполісів. У жінок при регулярному та істотному її перевищенні алкоголізм може розвинутися вже через півроку, але більш типовий термін — два–три, у чоловіків — шість років.

Страшна пошесть поширюється українською землею. Спираючись лише на офіційні дані органів МВС, ми можемо говорити про 173 тисячі так званих «споживачів наркотиків» і 99,8 тисячі офіційно зареєстрованих наркоманів (кожний четвертий — житель сільської місцевості). За даними досліджень українських гуманітарних організацій, ці дані суттєво занижені. Майже 95 відсотків наркоманів — молодь віком від 15 до 30 років. Це ті хлопці, які ніколи не стануть долав Збройних Сил України та ін-

ВІЛ-інфекцією, щодня помирали від СНІДу вісім наших громадян. Основна маса ВІЛ-позитивних — це працездатні люди репродуктивного віку від 15 до 49 років.

Якщо у 90-х роках минулого століття більшість інфікованих були чоловіки, а жінки становили тільки 25 відсотків, то сьогодні 43 відсотки із офіційно зареєстрованих ВІЛ-позитивних людей — жінки. На тлі звичного «лідерства» ін'єкційного вживання наркотиків з використанням нестерильного інструменту зростає кількість випадків інфікування статевим шляхом (більше 38% нових випадків).

За період з 1987 по 2008 рік у Збройних Силах України було виявлено і взято під нагляд 463 ВІЛ-інфікованих військовослужбовців. Викликає тривогу те, що майже 80 відсотків випадків інфікування виявлено випадково (донори, клінічні показники, аварії і травмування).

За таких обставин виховні та соціально-психологічні структури Збройних Сил України, починаючи з 2000 року, активно співпрацюють з такими організаціями, як Фонд народонаселення ООН і Програма розвитку ООН в Україні.

Цьому сприяло підписання тристоронньої угоди між цими організаціями та Міністерством оборони України щодо впровадження з листопада 2005 року спільного проекту «Попередження ВІЛ-інфекції та інфекцій, що передаються статевим шляхом, серед військовослужбовців Збройних Сил та співробітників правоохоронних органів України» терміном на 30 місяців із загальним бюджетом 1,22 млн. доларів. Кошти на проведення заходів було виділено представництвом Європейської Комісії в Україні. Уперше в Європі спільну реалізацію проекту здійснюють чотири силові структури — Міністерство оборони, Міністерство внутрішніх справ, Державна прикордонна служба та Командування Внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України.

За цей період Збройним Силам була надана значна методична та фінансова допомога, підготовлено більше двохсот офіцерів-тренерів, проведено близько 40 тренінгів у військах з проблематики формування здорового способу життя та безпечної поведінки військово-службовців, видана необхідна на-

вчально-методична література. Саме на підготовці викладачів-тренерів структур виховної та соціально-психологічної роботи була зосереджена основна увага, виходячи з того, що проблеми здорового способу життя мають переважно поведінковий, а не медичний характер.

Наполеглива діяльність начальника Головного управління виховної та соціально-психологічної роботи Збройних Сил України генерал-майора Олександра Копаниці, полковника Олега Бойка — начальника кафедри морально-психологічного забезпечення Львівського інституту Сухопутних військ, полковника Миколи Руденка — професора Національної академії оборони України, заступника начальника Управління пресслужби МО України Анатолія Малахова привели до того, що тематика формування прихильності до здорового способу життя посіла належне місце у планах гуманітарної підготовки, суспільно-політичного інформування, навчання офіцерів та курсантів.

Досвід Збройних Сил України у просвітницькій діяльності був оцінений керівництвом ООН як «найкраща практика», яку слід використовувати в інших силових структурах і збройних силах інших держав.

За фінансової допомоги і загального сприяння наших партнерів з ООН офіцерами силових структур здійснено два навчальних тури з проблематики формування лідерства у військовослужбовців до збройних сил Федеративної Республіки Німеччини і Бразилії.

Тут доречно згадати американське прислів'я: «Є три види лідерів: ті, хто робить справу, ті, хто дивиться, як це робиться, і ті, хто запитує, що трапилося».

Отож ми, офіцери, відповідаємо за власне здоров'я, здоров'я своїх родин, друзів і близьких. Ми можемо розповісти про існуючі загрози своїм колегам і підлеглим, адже до армійських лав приходять 18–20-річні юнаки. Ми можемо навчити, як уникати ризиків для здоров'я всіх, хто знаходиться поряд. Ми можемо зробити крок назад від жажливої прірви... Щоб не довелося потім стояти, дивитися і запитувати: «Що трапилося?»

Едуард ЛИТВИНЕНКО

STELLA

Класичний діловий костюм

«STELLA» — це поєднання кращих традицій майстерного пошиття і сучасних технологій разом із ретельним відбором тканин та багатоступеневим контролем, які дозволяють створювати унікальну продукцію, виготовлену професіоналами для тих, хто цінує справжню якість і стиль.

м. Кіровоград:

вул. Карла-Маркса, 10а
тел.: (0522) 361-055.

м. Дніпропетровськ:

просп. Карла Маркса, 66а
тел.: (056) 370-43-35;
просп. Кірова, 106
тел.: (056) 374-54-35;
вул. Сучкова, 50.

м. Київ:

ЦУМ, 3-й поверх;
вул. Софіївська, 4
тел.: (044) 278-30-17;
вул. Попудренка, 7а (м. Дарниця)
тел.: (050) 384-22-28.

м. Чернівці:

вул. Кобилянської, 18
тел.: (0372) 523-309.

м. Львів:

вул. Шпитальна, 1
ТЦ Магнус, 5-й поверх
тел.: (0322) 444-492;
вул. Городецька, 179 3-й поверх
тел.: (0322) 457-646.

Костюми нової колекції від ТМ «STELLA» пропонуються по ціні від **449 грн.**

З питань співпраці звертайтеся за тел.: (067) 411-00-00
e-mail: valentin@stella.net.ua;
e-mail: office@stella.net.ua;
website: www.stella.net.ua

В'ячеслав БІЛОУС:

«Без патріотичної складової ми матимемо меркантильні збройні сили, які виконуватимуть свою роботу виключно за гроші»

Коли ми домовлялися з Головою Спілки офіцерів України полковником Білоусом про інтерв'ю, неодмінною умовою В'ячеслава Олександровича було те, що запитання мають бути гранично гострими, «із пристрасстю та перцем». Так, власне, і народилася ідея — розпочати бесіду з блиц-інтерв'ю, в якому є лише два варіанти відповіді — «так» або «ні». Натомість запитання й справді виявилися «незручними», оскільки на два з них мій співрозмовник так і не знайшов однозначної відповіді. І це якнайкраще характеризує Білоуса: він ніколи не дозволяє собі «покривити душею» і завжди говорить лише правду і нічого окрім правди.

В'ячеслав Білоус. Народився 15 жовтня 1953 року. У Збройних Силах — з 1971 року. Закінчив Полтавське вище зенітно-ракетне командне училище (1975) та історичний факультет Полтавського педагогічного інституту (1994). З 1994 по 1998 рік — народний депутат України, член Комітету Верховної Ради України з питань оборони та державної безпеки. З 2000 по 2004 рік — Начальник відділу захисту прав військовослужбовців та членів їхніх сімей Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. У 2008 році отримав кваліфікацію магістра управління суспільним розвитком в Академії державного управління при Президентові України. З 1994 по 1998 рік та з 2005 по теперішній час — Голова Спілки офіцерів України.

— В'ячеславе Олександровичу, чи вважаєте Ви себе людиною аполітичною?

— Ні.

— Чи реалізували Ви свої амбіції і як військовий, і як політик?

— Ні.

— Чи готові Ви свідомо піти на брехню, якщо це на користь справі?

— Ні.

— Чи підтримуєте Ви тих, хто вважає, що жінкам у війську не місце?

— Так.

— Чи доводилось Вам розчаровуватися у братах по зброї?

— Так.

— Чи поділяєте Ви точку зору, що армія в Україні до 2015 року має бути стовідсотково контрактною?

— Ні.

— Чи може з'явитися в Україні людина на кшталт Піночета чи де Голля?

— Важко сказати.

— Чи готові Ви на знак поваги подати руку людям, які свого часу очолювали Міністерство оборони?

— Важко сказати.

— В'ячеславе Олександровичу, як сталося, що Спілка офіцерів України опинилася на узбіччі тих процесів, що відбуваються сьогодні в Збройних Силах?

— Я б не висловлювався так категорично. І останнє засідання виконавчого комітету СОУ, на якому вперше за багато років були при-

сутні заступники міністра оборони, начальника Департаменту кадрової політики, начальник Головного квартирно-експлуатаційного управління ЗСУ та інші посадові особи, якраз свідчить про авторитет Спілки офіцерів. Вперше за всю історію СОУ двадцять голів обласних організацій і їхні заступники були нагороджені відзнакою Міністерства оборони «За сприяння Збройним Силам України».

— **Розслідування СОУ на кшталт справи Валерія Коновалюка стало доволі резонансною подією.**

— Виконком СОУ вдячний Міністру оборони України Юрію Єханурову за принципове реагування на наше звернення з приводу перевірки законності отримання військових звань старшим лейтенантом в запасі збройних сил Російської Федерації Валерієм Коновалюком. Щоправда, кореспонденти деяких телеканалів намагалися звинуватити мене в тому, що це політичне замовлення... Мовляв, чому саме Коновалюк? Наголошую: Коновалюк — не виняток. Просто офіцерське звання треба заслужити. Я, приміром, ходив від старшого лейтенанта до капітана чотири роки. І щоб стати капітаном, здавав перевірку інспекції Сухопутних військ колишнього Радянського Союзу.

Ще один сумний приклад: пан Табачник, який був капітаном, раптом став... полковником. І такі приклади, на жаль, не поодинокі. Я говорю про публічних людей, яких всі знають. А якщо взяти голів адміністрацій — районних, обласних, заступників, міністрів, голів комітетів — таких набереться сотні. Тому СОУ й звертається до міністра оборони: «З метою підняття престижу військової служби і утвердження принципів законності просимо Вас створити комісію із залученням представників Спілки офіцерів України для перевірки законності отримання військових звань в запасі міністрами, заступниками, керівниками державних їх адміністрацій в період з 1996 по 2008 рік».

— **А Ви уявляєте ситуацію, щоб сьогодні, як в старі добрі часи, у Верховній Раді були члени СОУ? Зараз це виглядає просто неймовірним.**

— А знаєте чому? Тому що слабкі люди зрозуміли, що конкурувати не тільки з членами СОУ, а й взага-

Один із нардепів запропонував мені: «Поїхали до військових, візьмемо собі по генеральському тулупу». «Що положено попу, не положено дякону», — відповів я.

лі з політиками, державниками на мажоритарних округах — марна справа. Ми були альтруїстами і ними залишаємося. Дотримуємося того, що український офіцер служить державі і давав присягу на вірність українському народові, а не якійсь партії. І якщо доведеться, то захищатимемо «червоних», «білих», «зелених», «лівих», «правих»... Тому що це громадяни України.

— **Чи є підстави сподіватися, що СОУ поверне той авторитет, який вона мала за часів Костянтина Морозова?**

— Так, то було небувале піднесення національно-патріотичного руху. А потім прийшов один міністр, другий... Почалися масові звільнення членів Спілки зі Збройних Сил, їх переслідування. Не всі витримали. Ті, хто залишився в Спілці, — це люди, перевірені часом. Вони не відійшли від організації, і якби були тоді на керівних посадах в Міністерстві оборони чи в інших силових структурах, то започаткували б саме ті принципи, якими керуються у власному житті. Люди, які очолюють обласні організації, СОУ мають високий авторитет у регіонах. Вони не заплямовані бізнесовими інтересами, земельними та корупційними скандалами.

На початку 90-х доволі часто від СОУ на посади висували людей з числа тих, хто скаже гучніше, хто може «завести» аудиторію, спалювати честь і гідність якогось офіцера. Але потім, коли людина отримувала «крісло», виявлялося, що їй бракує досвіду управління, досвіду впливу на людей. Мої колеги дослужувалися в парламенті від капітана-майора до генерал-лейтенанта. Я, наприклад, не міг дозволити собі, щоб командир дивізії побачив мене народним депутатом-полковником в генеральській формі. На полковничій посаді не можна стати генералом. Одного разу до мене прийшов впливовий депутат і запропонував: «Поїхали до військових, візьмемо собі генеральські тулупи». На що я відповів: «Що положено

попу, не положено дякону». Або приходять до мене онук: «Купи мені кітель, шапку, нагороди». «Я все можу купити, — відповів я йому, — але нагороди ті треба заслужити».

— **В'ячеславе Олександровичу, чи не здається Вам, що, прикриваючись принципом «єдиноначалія», ми фактично позбавились того органу, який стояв на захисті прав людини у погонах?**

— Наприкінці минулого року у Вінницькому гарнізоні комісія на чолі із заступником міністра оборони Володимиром Дібровою перевіряла законність отримання житла. Так ось, виявилось, що житло розподілялося друзям, знайомим, знайомим знайомих... Про що це говорить? Відповідні контролюючі інституції є, але вони, на жаль, не працюють. Я вивчав досвід інших країн. Польща, наприклад, як країна — член НАТО збільшила на порядок виховну структуру. На початку створення національних збройних сил ця структура має бути обов'язково.

— **І не зі статусом англійської королеви...**

— Безперечно. Візьміть українських громадян. До 50 відсотків в різних регіонах (а подекуди й 70–80%) не вважають Україну своєю етнічною Батьківщиною. Тому виховний процес має бути на першому місці. Людина зі зброєю в руках повинна знати, навіщо вона взяла цю зброю. Командир це пояснювати не буде. Він відповідає за бойову підготовку. Передусім треба виховувати громадянина. А він сьогодні не виховується ні в сім'ї, ні в школі. Гуманітарна складова у Збройних Силах знівельована — не має повноважень, не має заступника на рівні, як свого часу був Мулява. Тому без патріотичної складової ми матимемо меркантильні збройні сили, які виключно за гроші виконуватимуть свою роботу.

— **А особисто у Вас ніколи не з'являється відчуття безсилля, неспроможності щось змінити на краще?**

У Вінницькому гарнізоні житло розподілялося друзям, знайомим, знайомим знайомих... Це свідчить про те, що відповідні контролюючі інституції є, але вони не працюють.

— Іноді буває, як і в кожній людині. Людина слабка і грішна. І я — не виняток. Утім все залежить від нас. Якщо будемо вірити в свої сили, працюватимемо не покладаючи рук, буде відповідний статус незалежно від того, хто буде міністром. А якщо сподіватимемося на нового міністра, командуючих чи керівників — це не той шлях. Десять наполегливих і завзятих досягнуть більшого, ніж мільйон тих, хто буде просто «лежати» на посаді і виконувати лише те, за що йому платять гроші.

— Після помаранчевої революції була створена Громадська рада при міністерстві оборони, в низах — ради офіцерів. Яке місце серед цих структур займає СОУ?

— Це друге ключове запитання. Я є членом цієї Ради. Я бачу, як працюють ці органи. Якби вони працювали, то не було б тих проблем, про які ми говоримо. Скільки мільйонів гривень викинули на те, щоб «розкрутити» ідею про контрактну армію! А що вийшло? Скільки прийшло — стільки й звільнилося. Виходить, гроші платників податків пускаються на вітер.

Спілка офіцерів виступає за змішану форму комплектації збройних сил, як, наприклад, у Німеччині. Ми хочемо мати зв'язок суспільства з військовослужбовцями. Колишній міністр оборони Анатолій Гриценко започаткував службу в резерві. Але ж там багато недоліків. А якщо хтось не бажає служити після закінчення контракту? З кого тоді готувати контрактника — з ПТУшника, наркомана чи того, хто співає на Майдані? Контрактників треба готувати із солдатів, які пройшли строкову службу в Збройних Силах України — така моя точка зору. Ось коли будуть говорити про перехід цих військовослужбовців на контракт — це буде правильно, тоді політики не будуть обдурювати людей. Тоді не буде військова прокуратура та міліція шукати тих, хто повірив у контрактну армію з 1 січня 2008 року і зараз

ухиляється від призову. Ось які наслідки безвідповідальності та популізму! Дуже важливо в цих умовах зберегти обличчя організації, яка стоїть на засадах збереження національних інтересів за будь-яких умов. Ми займаємо свою нішу, яку започаткували на першому з'їзді: створення національних Збройних Сил України, які будуть хребтом Української держави і гарантом забезпечення прав українських громадян. Щоб ми не годували румунську, російську, польську та інші армії. Саме тому я пропонував парламенту закласти на армію в бюджеті на 2009 рік 50 млрд гривень.

— Ви говорите речі, за які підписалася б більшість військовослужбовців. Тоді чому Спілка офіцерів України не має достатнього авторитету у війську, чому люди не хочуть вступати до неї, сплачувати внески, передплачувати військову пресу? Свого часу я писав у журналі «Військо України», що ми стали такими собі «закамуфльованими» заробітчанами, яким чуже почуття офіцерства. У чому тут проблема?

— Є дві складові цього питання. У Росії патріотичні військові організації фінансуються з державного бюджету. В Польщі громадська рада при міністрі оборони співпрацює тільки з тими установами, які сповідають державницьку позицію. У нас, на жаль, психологія українського державного діяча не дозріла до розуміння його місця та ролі в системі будівництва держави. Якщо б політика була правильною, то такі б структури, як СОУ, фінансувалися з державного бюджету. Збройні сили при Радянському Союзу давали переваги перед іншими прошарками населення — грошове забезпечення, можливість проходити службу за кордоном. А сьогодні суспільство змінилося: 10–20 відсотків наших громадян можуть купити все — службу в армії, посаду, звання, диплом, нагороди. Не зрозуміло, як, примі-

ром, може стати підполковником людина, яка не служила в армії?..

Насправді не кожний з офіцерів підписався б під нашою позицією. Як не прикро, не кожний пересічний українець вірить, що влада може його захистити.

— Напевно, багато молодих офіцерів взагалі не мають уяви про СОУ...

— Для мене важливо, щоб людина сама прийшла в Спілку. Якщо вона знайшла її, то це вже мужній крок. Нескінченною є боротьба добра і зла. Наполеон сказав: «А все-таки світом керує Бог і правда». Проте до цього висновку він прийшов через численні війни. Скільки було пролито крові, скільки загинуло безневинних!..

— Чи підтримуєте Ви зв'язок з людьми, які свого часу плідно працювали в Спілці?

— Звичайно. Я взагалі планую створити надструктуру — Раду старійшин, яка б мала право вирішального голосу при ухваленні принципово важливих питань. Я це пропоную зробити і в обласних організаціях, щоб люди, які мають досвід і повагу, не відходили від організації.

— То чи не доцільним було б зробити її не на громадських засадах?

— Це складне питання. Я багато над цим розмірковував. Приміром, свого часу, в бундесвері, де я вивчав досвід захисту прав військовослужбовців, мені пояснили, чому саме на це там звертають увагу. Адже людина в погонах обмежена в своїх правах. Тому я схилився до думки, що така структура, як СОУ, має стояти на громадських засадах. В бундесвері, приміром, це незалежна організація навіть серед військових. Проте офіцер — член Спілки має преференції при захисті своїх прав. Але при цьому ця структура не є державною.

— Чи не порушували Ви питання про те, щоб під кожним документом, який підписує командир частини щодо подання на звання чи нагороди, стояв підпис представника Спілки?

— Ми підготували проект Директиви міністра, в якому йдеться про це. Але її «торпедують» юристи: мовляв, це повернення до політпрацівників, які обмежуватимуть «єдиноначаліє».

Бесіду вів Володимир ГОРІШНЯК

«ГОДИННИК ВІД ПРАПОРЩИКА» ДЛЯ... ГЕНЕРАЛ- ПОЛКОВНИКА

Наскільки цінним є такий «цінний подарунок» для генерала і, власне, для всієї армії?..

Ось історія давня, але для офіцера пам'ятна, а для нашого війська, як кажуть, і знакова.

Генерал-полковник, колишній керівник найвищого військового рівня, лічені години тому звільнений з армії, розбирав папери на робочому столі у своєму заміському будинку, коли до нього увійшов правдивий український прапорщик:

— Пане-товаришу генерале, — якась коробочка тремтіла у простягнутій робітничо-селянській руці, — наказали вручити.

І на мовчазний погляд воєначальника, погляд, який не витримували і старші офіцери, прапорщик довершив таку фразу, яку всю дорогу повторював пошепки: «Годинник... Вам...»

Гідну паузу господар витримав куди більш досконало, ніж герої Коммерсета Моема. А згодом чітко, по-військовому вимовив:

— Перекажи тим, хто тебе відрядив до мене — прапорщики генерал-полковників не нагороджують!

Давня історія... Але, я переконаний, існує і дотепер у військових пенсіонерів образа від чиновного хамства, яке свого часу було ледь не складовою відомчої політики «проводів з лав». Певній кількості ветеранів, котрі кращі роки життя віддали армії і знають, що таке було «менше взвода не дадут — дальше Кушки не пошлют», у тому чи іншому вигляді саме так «подякували».

І сьогодні забувають у деяких колективах привітати ветерана зі святами армії та держави, на вівтар служіння яким покладені молодість і здоров'я.

Багато років тому — вічність тому! — я писав у знищеній колись «реформаторами» газеті «Армія України» про неприємну, ганебну тишу навколо проводів першого Міністра оборони незалежної України Костянтина Морозова: «Наче не було цієї людини в історії війська. Наче в житті цієї людини не було безсонних ночей у роздумах над майбутнім нашої армії. Чи почув він услід, наш перший Міністр оборони, слова подяки і поваги? Невже так важко знайти для цього хвилинку?..»

Промайнули, мов один день молодого солдата, вже майже два десятиліття років розбудови Збройних Сил. А роздуми з минулого й дотепер час-од-часу дошкуляють, печуть... Бо армія неможлива без передачі традицій і досвіду від покоління до покоління, від полковника до лейтенанта.

Не забуду і факт від початку 90-х: офіцера — викладача військового училища, котрий розраховувався і зібрався їхати на свою батьківщину, перестрів такий же викладач і прошепотів, озируючись: «Пробачай, але проводити тебе ми не будемо, такі часи, зрозумій...» І зник у своєму легкодухому шепоті в тінь свого власного сорому і страху за «власну шкуру».

— Мені не потрібні їхні цінні подарунки на пам'ять, — рубав долоною повітря на все життя ображений полковник. — Я хотів, щоб мене з армії військові люди проводили по-людськи!

Роки промайнули, а думка — залишилась: здавалося б, що може бути простішим, ніж провести людину з армії по-людськи... Колись так було: командир та людина, яка йде у запас — на трибуні, а урочистим маршем повз них проходять із шаною у рідному для них строю їхні бойові друзі і товариші під назавжди їхнім бойовим прапором.

Саме так: кожен, хто прощається, хоче всього-на-всього, аби було по-людськи... Щоб на все подальше життя залишилася приємна згадка, а не образа. Щоб співслужбовці не ховали погляд на перехрестях життя. Щоб у момент отримання чергового «годинника від прапорщика» не зникало назавжди бажання вітатися при зустрічі з колишніми товаришами по службі.

Але, за великим рахунком, не в цих «недоотриманих годинниках» справа. Віддаючи належну шану ветеранові, ми зберігаємо армію. Не більше, але й не менше. Ніколи не буде служити гідно лейтенант, на очах якого давали копняка полковнику. А годинники — вони лише відбивають час. Хоча... «цінний» годинник не тоді і не з тих рук — теж відбиває. Час армії і її цінності...

Микола ГУЦУЛЯК, полковник запасу

ВІЙСЬКО

УКРАЇНИ

Фото Сергія Попсуєвича

Цілком ймовірно, що вже найближчим часом автопарк ЗС України складатиме три сімейства автівок різної вантажопідйомності на єдиній агрегатній базі

Основним, а здебільшого і єдиним засобом, який забезпечує оперативну та тактичну мобільність військ, можливість ведення бою і операцій високими темпами, є військова автомобільна техніка. Близько 95% наземного рухомого озброєння та військової техніки Сухопутних військ ЗС України змонтовано на автомобільному шасі, а у Повітряних Силах, ВМС та частинах забезпечення цей показник наближається до 100%, що складає більше тисячі зразків різноманітного призначення.

Формування парку військової автомобільної техніки ЗС України здійснювалося на базі парку військової автомобільної техніки, який дістався у спадщину від Радянської Армії після розпаду СРСР і складався з 20 марок колісної техніки, 15 — гусеничної, 10 — тракторів та близько 20 — причепів і напівпричепів. Заводами-виробниками цієї техніки були близько 50 підприємств Радянського Союзу, з них більше 80% знаходилося поза межами України.

За роки розбудови Збройних Сил незалежної України марочний склад військової автомобільної

техніки змінився в бік скорочення, але не за рахунок прийняття на озброєння нових марок техніки, а через її списання та скорочення збройних сил у цілому. Згодом автомобілі багатоцільового призначення здебільшого відпрацювали свій ресурс. Досвід ведення бойових дій в локальних конфліктах останнього десятиріччя та участі ЗС України у миротворчих операціях довів моральну застарілість техніки, створеної на базі максимальної агрегатної уніфікації з моделями загального призначення.

У збройних силах Радянського Союзу автомобілі багатоцільового

призначення знаходилися на рівні вимог часу і забезпечували необхідну боєздатність військ. Майбутня епоха спеціалізованих армійських автомобілів — це епоха уніфікованих сімейств, які виробляються на вузькоспеціалізованих підприємствах, таких як Hummer (США), MAN (ФРН), ALM (Франція).

Аналіз використання автомобільної техніки ЗС України у складі миротворчих сил в Республіці Ірак та Сьєрра-Леоне показав низьку працездатність машин з карбюраторними двигунами, невисокі маршові показники військової автомобільної техніки через низьку середню швидкість руху на дорогах з поліпшеним покриттям, недостатню безпеку водія та екіпажу, малий запас ходу тощо. Практично єдиними автомобілями, які в складних природно-кліматичних та дорожніх умовах Іраку якісно виконували завдання за призначенням, були машини виробництва Кременчуцького автомобільного заводу, наслідком чого й стало укладання контракту на поставку в республіку більше 2 тис. одиниць КрАЗів. Крім того, це підштовхнуло керівництво Міністерства оборони України до прийняття рішучих заходів щодо оснащення збройних сил сучасними автомобілями, в першу чергу

Єдиними автомобілями, які в складних природно-кліматичних умовах якісно виконували завдання за призначенням, експерти визнали машини виробництва ХК «АвтоКрАЗ».

вітчизняного виробництва. У 2006 році Холдингова компанія «АвтоКрАЗ» отримала від Міноборони тактико-технічне завдання на розробку автомобіля підвищеної прохідності вантажопідйомністю 10 т. Він повинен був мати високі показники, надійності, простоту в експлуатації, служити базою для створення сімейства автомобілів, у тому числі в броньованому виконанні, та замкнений цикл виробництва. Це завдання було виконане в стислі терміни, і наприкінці 2007 року Збройні Сили України отримали на озброєння сімейство автомобілів КрАЗ-6322.

Це було знаковою подією для військових автомобілістів, оскільки стала можливою заміна декількох тисяч машин застарілих марок, які використовуються в якості автомобільних базових шасі під монтаж різноманітного важкого озброєння і техніки. Це дозволить значно підвищити як бойову готовність зразків, комплексів та систем, так і їх тактико-технічні характеристики.

Наступним етапом розвитку військової автомобільної техніки ЗС України стало рішення Міноборони доручити ХК «АвтоКрАЗ» розробку автомобіля підвищеної прохідності вантажопідйомністю 6 т на базі вузлів та агрегатів КрАЗ-6322 з рівнем уніфікації близько 95% та високими тактико-технічними показниками. Дослідні зразки такої машини вже проходять попередні випробування.

У найближчі роки необхідно вирішити проблему комплектування військ колісною автомобільною технікою класів вантажопідйомності 0,75 т (УАЗ-3151), 1,5-2 т (ГАЗ-66), 3 т (ЗІЛ-131), 20 т (БАЗ-5937, МАЗ-543, ЗІЛ-135ЛМ) та 60 т (тягачі МАЗ-537). Потенціал ХК «АвтоКрАЗ» у класах вантажопідйомності 20 і 60 т є суттєвим та єдиним нині в Україні. Цікавим у досвіді розробки військової автомобільної техніки компанії є виконання у 80-х роках дослідно-конструкторської роботи «Открытие», яка через розпад Радянського Союзу так і не була завершена, а результатом її мала бути розробка та постановка на серійне виробництво автомобілів багатоцільового призначення з колісними формулами 6х6 та 8х8 різної вантажопідйомності з умовною назвою «Си-

бір». Саме такі машини з відповідним коригуванням тактико-технічних характеристик та конструктивних рішень до сучасного рівня вкрай необхідні Збройним Силам України. І тому сьогодні фахівцями Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки ЗС України спільно з холдинговою компанією «АвтоКрАЗ», «Укравтобуспром», науковим центром Сухопутних військ при Львівському інституті Сухопутних військ Національного університету «Львівська політехніка», 553-м представництвом замовника МО України та Центральним автомобільним управлінням озброєння Головного управління логістики Командування сил підтримки виконуються дослідження з обґрунтування технічного обліку перспективних зразків військової автомобільної техніки класів вантажопідйомності 3, 6 та 60 т.

Таким чином, буде створено три сімейства автомобілів різної вантажопідйомності на єдиній агрегатній базі. Саме за такою концепцією розробляються сімейства військових автомобілів в Російській Федерації виробництва Камського та Уральського автомобільних заводів, в Республіці Білорусь — Мінського автомобільного заводу, корпораціями IVECO у Швеції, Мерсе-

des-Benz — у Німеччині, TRM — у Франції.

Створення такого парку військової автомобільної техніки дозволить суттєво зменшити витрати на утримання автомобільного парку та одночасно значно покращити тактико-технічні характеристики зразків, комплексів та систем ОВТ, які будуть на них монтуватися. Оснащення цих автомобілів силовими агрегатами виробництва як Росії, так і Німеччини та Китаю дозволить, з одного боку, створити ефективні з техніко-економічної точки зору модифікації машин, з іншого — уникнути залежності від постачання комплектуючих лише однією країною-виробником.

Отже, у разі прийняття на озброєння автомобілів виробництва ХК «АвтоКрАЗ» вантажопідйомністю 6, 20 та 60 т, загальна потреба в яких, з урахуванням автомобілів сімейства КрАЗ-6322, складає нині близько 14 тис. одиниць, та при ритмічному фінансуванні є надія на суттєве оновлення парку військової автомобільної техніки технікою саме вітчизняного виробництва.

Генерал-майор Олександр ВАСИЛЕНКО,
Начальник Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки ЗС України

**Аташе з питань оборони посольства
Королівства Норвегія в Україні
підполковник Томмі Андре ЙОХАНСЕН:**
**«Якщо програма
модернізації флоту Норвегії
триватиме без зривів, то до
2010 року він стане хоч
і не найбільшим, але
найсучаснішим в Європі»**

Серед країн НАТО Норвегія — одна з небагатьох, де зберігається загальний військовий обов'язок: норвезькі військові вважають строкову службу необхідною передумовою добробуту своїх збройних сил. Про це, а також про місце і роль Норвегії в системі колективної безпеки та її співпрацю з оборонним відомством України в ексклюзивному інтерв'ю розповів аташе з питань оборони посольства Королівства Норвегія в Україні підполковник Томмі Йохансен.

Підполковник **Томмі Андре Йохансен**, аташе з питань оборони посольства Королівства Норвегія в Україні.

1986–1987 — командир відділення. 1987–1990 — навчання у вищому військовому училищі, далі — служба на посаді командира взводу. 1991–1992 — відрядження до норвезького миротворчого батальйону в Лівані, після повернення обіймав посаду заступника командира роти. 1993–1994 — відрядження до Македонії, далі — проходження служби на посаді командира роти в батальйоні «Північ» (Норвегія). Служив у штабі сухопутних військ (м. Осло), військовим радником у країнах Прибалтики.

— Пане підполковнику, Україна, вочевидь, не перша країна, де Ви виконуєте свою місію?

— Так, кар'єру військового дипломата я розпочав у січні 2006 року в Росії. Планувалося, що там я працюватиму заступником військового аташе близько чотирьох років. Проте в норвезькому міністерстві оборони прийняли рішення відкрити в Києві постійно діючий офіс. Отож влітку того ж року я приступив до виконання своїх обов'язків в Україні.

— Скажіть, в яких сферах відбувається співпраця військових відомств України та Норвегії?

— Найбільше ми допомагаємо Україні радниками для обміну досвідом на рівні штабних офіцерів Міністерства оборони і Генерального штабу. Щороку представник Військово-Морських Сил України стажується на борту норвезького судна берегової охорони. В березні цього року українські офіцери зможуть взяти участь як спостерігачі в широкомасштабних навчаннях у Норвегії, можливо, також в курсі по тематиці — як керувати підрозділом та частиною в зимових умовах, проводити операції і т.ін.

— Пане Йохансен, яким на сьогодні є склад норвезької армії?

— За часів «холодної війни» наша армія нараховувала близько 360 тисяч військовослужбовців. На сьогодні у Норвегії не так багато зовнішніх загроз, щоб тримати чисельне військо. Тому пріоритетним

у процесі реформування є створення сучасних збройних сил, які можуть брати участь в операціях як у межах Норвегії, так і виконувати миротворчі місії за кордоном. При цьому армія може розраховувати на таке матеріальне забезпечення, яке задовольнить соціальні та фінансові потреби людей у погонах і дасть можливість закуповувати новітні зразки техніки та озброєння. Щороку збройні сили отримують близько 98 відсотків від суми, зазначеної у бюджетному запиті. У 2008 році вона складала 31,5 млрд. норвезьких крон (29 млрд. грн.). Це близько 1,6 відсотка від валового внутрішнього продукту країни. Нині особовий склад збройних сил Норвегії налічує близько 20 тисяч осіб. Це оптимальна для країни кількість військовослужбовців.

— На сьогодні проблем із залученням бажаючих служити немає?

— Норвегія не скасувала і найближчим часом навряд чи відмовиться від строкової служби, адже це добре підґрунтя для залучення контрактників. Солдат отримує на місяць суму, яка еквівалентна 2 тис. гривень. Пройшовши ази військової підготовки, 3–5 відсотків молодих норвежців вирішують продовжити службу як професійні військові. Втрачати їм нічого. У перерахунку на українську гривню грошове утримання норвезького контрактника першого року служби значно перевищує середню «цивільну» заробітну плату. Крім того, є можливість кар'єрного росту, сходинок якого відчутно позначаються на грошовому утриманні. Наприклад, контрактник другого року служби в еквіваленті отримує вже 218 тис. гривень на рік, третього — 222 тисячі.

— А яким є статок офіцера?

— Для лейтенанта першого року служби грошове утримання в еквіваленті складає 227 тис. гривень на рік (близько 19 тис. грн. на місяць), старшого лейтенанта — 245, капітана — 259, майора — 306, підполковника — 329, полковника — 359, бригадного генерала — 378 і генерал-майора — 424 тис. гривень (щоправда, ціни в Норвегії у середньому втричі вищі за українські). До того ж офіцери та контрактники отримують додаткові кошти та надбавки за відрядження до ми-

ротворчих місій, понаднормові роботи, наряди і т. ін.

— А жінки можуть обрати військову спеціальність та отримати офіцерське звання?

— Норвезькі жінки у 18 років також проходять приписку. Вони не повинні служити, як чоловіки, але

Норвегія не скасувала і найближчим часом не відмовиться від строкової служби, адже це добре підґрунтя для залучення контрактників.

можуть вступити на військову службу. Норвезькі збройні сили це тільки привітають, адже, як визначено, чим більше у війську жінок, тим краще ставлення населення до армії. Нині у нашій армії налічується близько п'яти відсотків жінок-військовослужбовців, а найближчим часом планується збільшити їх кількість до 15 відсотків. Вони служать у всіх родах військ, є навіть пілоти літаків-винищувачів.

— Сьогодні в Україні на строкову службу призивається із десяти чоловік один. А який показник у вашій країні?

— Військовий обов'язок для норвежців починається з 18 років, коли їх викликають на збірний пункт для приписки та обстеження. Після фізичних та психологічних тестів, а також «відсіву» за сімейними обставинами (у Норвегії, так само як у вас, не беруть до армії годувальника родини і т. ін.), придатними до військової служби визначається, як правило, менше половини призовників. За рік на юнаків чекають дванадцять місяців строкової служби на території Норвегії.

А далі — кому як заманеться: можна назавжди забути про погони, а можна залишитися на контракт. Отже, кількість призовників значно вища від потреби. Тому завжди є можливість вибору найкращих.

— Як на Вашу думку, чи не надто обтяжлива служба для молодих людей?

— Я так не думаю. Судіть самі: військовослужбовці строкової служби, якщо вони не задіяні в нарядах чи навчаннях, з п'ятниці по понеділок можуть бути вільними. За можливості службу проходять недалеко від місця проживання. Всім

За останні роки Королівський флот Норвегії поповнився п'ятьма іспанськими фрегатами, а також вітчизняними катерами, які виробляються за технологією «Стелс».

солдатам надаються відпустки, а ще короточасні на свята — на Паску, Різдво. Кожному держава оплачує поїздки додому (сім разів на рік), а також надає пільги на проїзд громадським транспортом.

— **Пане Йохансен, чи користуються пільгами колишні «строковики», приміром, при вступі до вищих навчальних закладів або прийомі на роботу?**

— Після служби юнак отримує бали, які надалі даватимуть йому перевагу при вступі до університету. До речі, солдат має можливість навчатися і у війську — заочно. Звісно, роботодавці більш прихильні до колишніх військовиків.

— **А якщо призовник планує пов'язати своє життя з армійською службою?**

— Про бажання стати професійним військовим молодь може повідомити вже під час приписки. Ті, хто виявив його, складають тести, під час яких додатково перевіряються лідерські та організаторські здібності, і замість строкової вступають до сержантської школи, де навчаються один рік. Для отримання офіцерського звання треба вступити до одного з трьох вищих військових училищ (залежно від обраної спеціальності та роду військ — сухопутні, ВПС чи ВМС). Термін навчання на лейтенанта — три роки. Хто прагне більшого

кар'єрного росту, повинен вступати до військової академії. Щоправда, спочатку слухачі (у званнях не нижче капітана-майора) навчаються на шестимісячних курсах. А потім — знову до війська, і лише з посад не нижче підполковника можна знову вступати до академії (з терміном навчання 1–2 роки). І далі вже служити до генеральських зірок, якщо пощастить, адже генералів у збройних силах Норвегії всього близько 20, бригадних генералів — 25.

— **Пане підполковнику, через скільки років зазвичай відбувається чергова ротація офіцерів?**

— На одній посаді можна перебувати від трьох до п'яти років. Далі — нове призначення. Причому наявність житла до уваги не береться. Наприклад, я маю власне помешкання на півночі Норвегії, в тридцяти хвилинах їзди від штабу дивізії. Але якщо там немає посади, мені, припустимо, після повернення з відрядження доведеться служити в оперативному штабі, який дислокується на південному заході країни — а це 1500 км від моєї домівки. Щоправда, я, як, власне, всі офіцери та контрактники, матиму можливість кожні вихідні діставатися літаком додому. Збройні сили оплачують 46–48 таких «воєжів» на рік. До речі, відпустка у всіх громадян Норвегії складає 25 робочих

днів плюс вихідні та святкові. Отже, «набігає» десь півтора місяця.

— **Скажіть, а як вирішується питання із забезпеченням армії технікою та озброєнням?**

— У нас є плани розвитку структур збройних сил, розраховані на 4–5 років, які розробляються в генеральному штабі. Там також визначають пріоритети, яку, приміром, техніку треба закупити відразу, яку згодом. Після скорочення, яке відбулося наприкінці 90-х, плануємо незначне підвищення кількості військовослужбовців у сухопутних військах.

Бюджету цілком вистачає для точної модернізації озброєння. Втім, кілька років тому коштів на це призначалося більше, отже, переозброєння йшло швидшими темпами. До чергового урізання бюджету Королівський флот Норвегії, який стояв першим у плані модернізації, отримав минулого року два нові іспанські фрегати (у цьому році матимемо ще три), німецькі підводні човни, тральники, швидкісні норвезькі катери, які ми виробляємо за технологією «Стелс», шведські катери для спецпідрозділів та кораблі берегової охорони. Якщо програма модернізації флоту триватиме без зривів, то до 2010 року він стане хоч і не найбільшим, але найсучаснішим в Європі.

На озброєнні сухопутних військ збройних сил Норвегії німецькі танки Leopard-2, кулемети MG3, штурмові гвинтівки AG3, пістолет-кулемет MP5 Heckler&Koch, американські БТР M113, гаубиця M109, важкий кулемет Browning, ПТКР TOW, французька ПТКР ERYX, шведська БМП CV90, австрійський напівкерамічний пістолет Glock 17. На озброєнні ВПС —

американські винищувачі F-16, транспортники C-130 та вертольоти — італійські Bell 412, англійські Lynx та Sea King. У листопаді минулого року ми отримали перші транспортні літаки «Геркулес» виробництва США.

Комплекси ППО NASAMS — «домашнього» виробництва. Крім того, норвезька армія славиться найдосконалішими у світі ракетами класу «повітря-повітря» AMRAAM, у виробництві яких бере участь концерн Kongsberg Defence and Aerospace of Norway.

Норвегія активно співпрацює з арміями країн — членів НАТО, особливо сусідньою Швецією. Крім того, у норвезькому Ставангері розміщений Тренувальний центр для підготовки підрозділів країн — членів НАТО (Joint Warfare Center). Отже, Норвегія є одним із провідних контриб'юторів у розвиток Північноатлантичного блоку.

— Наскільки актуальною для норвезьких військових є участь у миротворчих операціях?

— Щорічно близько п'ятисот норвезьких військовослужбовців знаходяться у відрядженнях за кордоном. Вони допомагають відновлювати комунікації й забезпечують мир та безпеку в різних регіонах світу. Ротація відбувається кожні шість місяців. Наші контингенти були в Афганістані, Косово, Боснії. Спостерігачі мають більшу географію присутності.

— Пане Йохансен, як вирішується у вас проблема із забезпечення житлом?

— Офіцери та контрактники не мають пільг на безкоштовне отримання житла від держави. Тому вони або орендують його, або купують. Звісно, військовослужбовці

строкової служби мешкають у казармах.

— Скільки років має прослужити у війську офіцер, щоб отримувати пенсію?

— До 57 років. Але в цьому випадку він отримуватиме не повну пенсію, а тільки її частину. І лише в 60 років офіцер або контрактник можуть розраховувати на пенсію, яка становитиме 75 відсотків від зарплатної плати за останні три роки. Цивільні в Норвегії виходять на пенсію в 67. І сьогодні обговорюється питання про подовження цього терміну до 70 років і для чоловіків, і для жінок.

— Пане Йохансен, чим Ви займаєтесь у вільний від служби час?

— На жаль, його катастрофічно не вистачає. Полюбляємо з родиною прогулятися Києвом, влітку відпочиваємо на Дніпрі. А ще я відвідую тренажерний зал, займаюся бігом. У нас серйозні вимоги до фізичного стану офіцерів — всі проходять щорічну перевірку. Навіть представники військового аташату, перебуваючи у відрядженні в Норвегії, не оминають цих вимог.

— У нас кажуть, що у військового обов'язково має бути надійний тил... Ваша родина з Вами?

— Так, дружина та двоє дітей зі мною. Дружина навчається заочно на економічному факультеті університету, має навіть можливість здавати іспити при нашому посольстві. Діткам 9 і 12 років, вони навчаються в міжнародній школі. Їм дуже подобається Київ.

— Що Вам найбільше смакує із української кухні?

— Із українських страв мені найбільше до смаку борщ з пампушками. Наша домогосподарка навіть навчила мою дружину його готувати. Подобається мені і українська горілка з перцем, хоча норвезька «акавіта» — горілка із кмином — не гірша. Її не тільки витримують у дубових бочках кілька років, а навіть два рази переправляють на кораблях через екватор, щоб вона набула ще вишуканішого смаку.

Бесіду вели Андрій СИДОРОВИЧ,
Анатолій ПАЩЕНКО

Інтерв'ю підготовлено за
сприяння Департаменту
міжнародного оборонного
співробітництва МО України

НАДАЄМО КРЕДИТИ

**військовослужбовцям
Київського гарнізону
та мешканцям столиці**

- для придбання оргтехніки, меблів;
- на навчання, будівництво, лікування;
- ремонт власної квартири

НОВОРІЧНА АКЦІЯ
з 1 листопада 2008 року
до 28 лютого 2009 року

**КРЕДИТНА СПІЛКА
ОФІЦЕРІВ
КИЇВСЬКОГО ГАРНІЗОНУ**

оголошує акцію щодо
підняття відсотків на
депозитні вклади членів
кредитної спілки
до 25 % річних
та встановлює знижки
на отримання кредиту
для постійних клієнтів
при отриманні другого
кредиту 25 %,
третього 30 %,
четвертого 35 %
і більше 40 %

Центральний офіс:
вул. Чистяківська, 2,
офіс 221
тел. 332-45-28

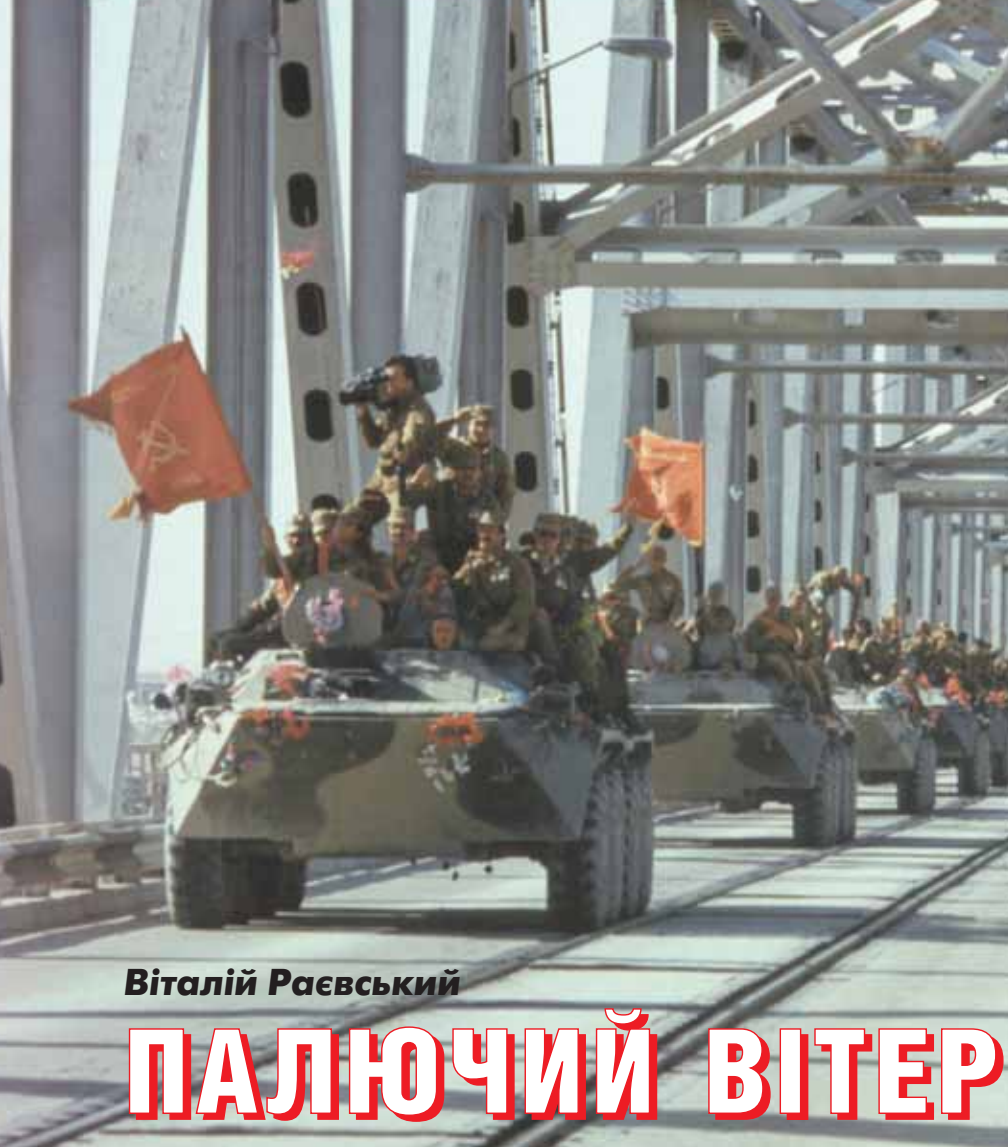
Дарницький офіс:
вул. Бориспільська, 9,
офіс 39
тел. 353-74-28

www.kcokg.com

ПІЦЕНЗІЯ №1560-П від 22.12.2004 р. ДКРРФПУ

Організація має всеукраїнський статус
та є членом Фонду гарантування
вкладів НАКСУ.

Віталій Раєвський

ПАЛЮЧИЙ ВІТЕР

«АФГАНУ»

**15 лютого — двадцята річниця виведення
Обмеженого контингенту радянських
військ з Афганістану**

Багато із сучасних авторів намагаються розкрити «афганську» тему, однак через брак достовірної інформації їм не завжди вдається правдиво висвітлити ті події. Книга Віталія Раєвського, главу з якої ми пропонуємо нашим читачам, побудована на реальних фактах. У мемуарах генерала викладена позиція професійного військового. Він показав не тільки трагедію, а й доблесть та мужність людей, які побували в епіцентрі кривавого конфлікту.

Мені довелося воювати в той час, коли зброя масового знищення за долю секунди могла стерти з лиця землі цілі міста і країни. Я не хочу сказати, що в минулі часи, коли противник знищувався шаблею чи одним пострілом, а результат бою залежав від майстерності і фізичної підготовки воїнів, війни були більш гуманні. Але сучасні бойові дії, коли знищуються тисячі життів одночасно, відрізняються особливою жорстокістю і непоправними екологічними наслідками. Зрозуміло, вижити в такій війні важко.

З боєм у серці говорю, що починаючи з часів горбачовської «перестройки» авторитет збройних сил розмивався, починалися спроби відокремити армію від народу, применшити її подвиг у Великій Вітчизняній війні. Більша частина мого життя припадає на той період, коли служба в армії була почесною, нею пишалися, її поважав народ, а це зобов'язувало до ще більшої самовіддачі у справі служіння Вітчизні. І це не моя ностальгія по минулому. Це чесна позиція. Адже держава не може бути міцною і авторитетною без сильних армії і флоту.

Десятирічна «афганська» війна увійшла в історію драматичною сторінкою. Про неї зараз мало пишуть і мало згадують. Ідучи на війну, я знав, що на мене чекають кров і смерть. Але людина завжди впевнена, що з нею «нічого такого не станеться — пронесе». Я теж так думав. Мені хотілося перевірити себе — на що я здатний в екстремальних бойових умовах, чи зможу витримати великі психологічні і фізичні навантаження...

Батьки, дружини, діти тих, хто воював в Афганістані, теж прожили той проміжок життя як на війні. Щодня вони чекали хоч якихось звісток, і не завжди знали, чи живі ми. Нам потрібно було діяти так, щоб завдавати супротивнику максимальних втрат, а самим при цьому обходитися малою кров'ю. З тієї війни, на жаль, не всі повернулися... Вони загинули при виконанні свого священного обов'язку — служіння Батьківщині зі зброєю в руках, виконуючи завдання свого уряду, захищаючи південні рубежі своєї Вітчизни.

Батьківщина, Радянський Союз чи незалежна Україна, в неоплатному боргу перед своїми загиблими синами, перед їхніми батьками,

дружинами, дітьми. Я дотепер упевнений, що і один загиблий — це дуже багато. Війна закінчилася, а ми ще довго були у стані шоку від фізичної і психологічної втоми і всього пережитого на афганській землі.

...До 1985 року я вже два роки командував окремим десантно-штурмовим полком у Білоруському військовому окрузі... Одного разу черговий по полку повідомив, що мене викликає до телефону засекреченого зв'язку командувач Повітрянодесантних військ — генерал армії Дмитро Семенович Сухоруков. Зі свого кабінету зв'язуюся з Москвою. Командуючий: «Як Ви ставитеся до того, щоб допомогти народу, який бореться за свою незалежність?» — «Якщо чесно, то упевнений: кожен народ повинен добувати собі незалежність сам. У таких справах вважаю допомогу недоцільною». — «Спасибі за відвертість. Мова йде про афганський народ. Ми маємо намір запропонувати Вам посаду командира 56-ї окремої десантно-штурмової бригади. Що скажете?». — «Товаришу командувач, я відповідаю — «так», як і належить офіцеру, який отримав наказ».

Незабаром мене запросили в Москву. Рівно о дев'ятій почалася розмова з генерал-полковником Гребьонкіним, начальником дев'ятого відділу ЦК. Він докладно розповів про обстановку в Афганістані, а потім раптом запитав, чи дивився я фільм «А зорі тут тихі». «Дивився», — відповідаю. — «Тоді згадайте, що сказав про війну старшина Васков». Але я не зміг пригадати. «Шкода. Адже ми хотіли вустами цієї простої людини довести до наших людей важливу думку. Добре, я Вам повторю. Він сказав, що війна — це не хто кого перестріляє, а хто кого передумає. Ви зрозуміли?». — «Так, зрозумів, але, напевно, повністю дійду до змісту вже там, в Афганістані». — «Отож, Ви там повинні не тільки стріляти, але й бути дипломатом».

Мені всі говорили про те, що обстановка в Афганістані складна. Але генерал Гребьонкін пояснив, чому саме вона така складна, у чому наші прорахунки. Головна помилка, на його думку, в тому, що успіхи бойових дій не закріплювалися іншими заходами — політичними, організаційними, дипломатичними, господарськими. Прове-

Ніхто з керівників СРСР не вважав за потрібне бути присутнім при поверненні на Батьківщину своїх солдатів, продемонструвавши тим самим свою зневагу до армії.

ли бойову операцію — і пішли, а через якийсь час все повернулося до колишнього стану.

Генерал охарактеризував зону відповідальності бригади (район 300 на 200 км) і її завдання. Особливо підкреслив, що нестабільна обстановка складається в окрузі Хост. Дав оцінку угруповань противника, говорив про важливість точних, своєчасних розвідданих, звернув увагу на необхідність ведення бойових дій уночі (вони дійсно виявилися дуже результативними). Наголосив також на важливості взаємодії з місцевою владою, доцільності залучення до бойових дій підрозділів Царандоя і ХАДа (прообрази нашої міліції і КДБ), їх теж треба було вчити воювати.

Мені сподобалася докладна розмова, яка тривала протягом майже трьох годин... Багато чого з того, про що говорив генерал, я знав з академії, а також з участі у військових навчаннях і маневрах.

Потім був Ташкент, інструктаж у штабі Туркестанського військового округу, пересильний пункт, Кабул, штаб 40-ї армії. На другий день після зустрічі з начальником штабу армії генералом Сергєєвим я вилетів у Гардез, прийняв бригаду і приступив до виконання своїх обов'язків.

Я був вражений, що в день мого прибуття близько трьохсот реактивних снарядів було випущено з навколишніх гір по пункту дислокації бригади. Були поранені, ушкоджено сім машин. Так «духи» вітали нового комбрига. Вони напевно знали про моє прибуття й у такий спосіб давали зрозуміти, «хто в хаті хазяїн». Вирішивши, що так далі продовжуватися не може, я прикинув, звідки велися обстріли, порадився з розвідниками, губернатором і прийшов до висновку про необхідність виставити пост на висоті, яку ми називали Пілоткою.

Потім, для ще більш ефективної боротьби з обстрілами, на Пілотку доставили гаубицю Д-30, дальність стрільби якої — 15 кілометрів. Але

така махіна не могла розміститися у вертольоті, тому довелося її розібрати і по вузлах доставити на гору. А там уже наші умільці постаралися — зібрали. І наші зусилля були того варті. Після кожного пуску реактивного снаряда, працюючи напівпрямим наведенням, гаубиця з другого-третього пострілу накривала установку заколотників. Таким чином, залякати себе ми їм не дозволили.

Надзвичайні обставини роблять людину більш зосередженою. Бойовий досвід приходить раніше, ніж звичайно, — сама обстановка змушує мислити швидше. Десять півроку я дійшов висновку, що якщо ротація солдатів і сержантів, які вже відслужили, є доцільною, то офіцерам термін служби треба продовжити. Ось, наприклад, я. Через два роки воювати мені було вже значно легше. І тут заміна: на моє місце прийде новачок, якому знову треба буде час, щоб ознайомитися з усім. Багато офіцерів говорили про те, що згодні воювати до кінця, тобто до виконання завдань у повному обсязі — при відповідній, звичайно ж, заробітній платі та просуванні по службі. Візьміть досвід тих же англійців — адже вони свого часу не робили такої ротації між колоніями і метрополією.

Коли в грудні 1979 року радянські війська входили в Афганістан, ніхто і припустити не міг, що війна триватиме майже десять років. І все-таки наша армія не потерпіла там поразку. У разі відповідного наказу ми змогли б пройти Афганістан за три місяці. Але що б це дало? Ми виконували накази: «Стати гарнізонами!», «Підтримати афганську народну армію у веденні бойових дій!», «Мирних не знищувати!»

Інша справа, що ми воювали в Афганістані і не враховували досвід локальних воєн 1950-1970 років. Багатьох втрат можна було б уникнути. Скажімо, американці у В'єтнамі розробили так звану антипартизанську тактику. Наше керівництво вважало її надто жорс-

Ми воювали в Афганістані і не враховували досвід локальних воєн 1950–1970 років. Багатьох втрат можна було б уникнути.

ткою і навіть жорстокою і намагалося вирішувати свої завдання більш гуманними способами, особливо щодо мирних жителів.

«Афганська» війна залишила тяжкі наслідки для України. Не повернулися додому 3360 воїнів, з них 3280 загинули, а 80 пропали безвісти чи потрапили в полон. На сьогодні в Україні проживає близько 150 тисяч учасників війни в Афганістані. Серед них — 8000 поранених, 3560 інвалідів. Залишилися без підтримки синів 1980 батьків і 2729 матерів. Овдовіли 505 молодих жінок, стали сиротами 711 дітей.

Рішення на введення військ в Афганістан було прийняте 12 грудня 1979 року, а 25 грудня війська 40-ї армії вже ступили на афганську землю. Трохи іншим був підхід до ухвалення рішення про їх виведення. Горбачов, не без допомоги Шеварднадзе, майже п'ять років ніяк не міг наважитися закінчити «афганську» війну.

Рішення про введення військ приймалося після довгих розмірковувань і аналізу обставин, що склалися. Американські офіційні особи прагнули звести до мінімуму радянський вплив на Афганістан і створити там сприятливі умови тільки для США. Подвійна політика тодішнього лідера Афганістану Аміна, його зближення з США дуже турбувало керівництво Ра-

дянського Союзу: воно не могло погодитися з перспективою перебування при владі діяча, який проголошує соціалістичні гасла й одночасно знаходиться під контролем американців. У той же час йшлося не лише про порятунок справи Саурської (квітневої) революції 1978 року, а й про збереження ДРА як суверенної держави — дружньої щодо Радянського Союзу. Крім того, Пакистан та Ірак уже мали попередні угоди щодо спільного застосування запасів афганських уранових руд для створення ядерної зброї. Обстановка в регіоні була дуже складною, і якби не були введені радянські війська, то на їхньому місці виявилися б американські. У такому випадку Радянський Союз не зміг би запустити з космодрому Байконур жодного космічного об'єкта без контролю з американської сторони.

Наступна причина введення військ — підтримка ядерного паритету: на Семіпалатинському полігоні періодично проводилися ядерні випробування, а це великі бюджетні витрати. Отож американці, не витрачаючи жодного цента, мали б можливість фіксувати всі параметри ядерних випробувань і на весь світ заявляти про мілітаристську сутність Радянського Союзу. Можна ще наводити приклади, що спонукали радянських керівників прийняти рішен-

ня відносно Афганістану. Але через радянських представників в Москву було направлено більше 20 звернень з Кабулу з проханням про надання військової допомоги (7 з них зробив Амін після того, як ліквідував Тараки).

Ми не прийшли в Афганістан з війною — вона там уже йшла більше ніж півтора роки. Армія була виведена з Афганістану 15 лютого 1989 року, але і по цей день залишилося ще багато невирішених проблем з ліквідації наслідків цієї війни, соціального захисту її учасників і родин загинувших військовослужбовців. У нових демократичних умовах історія не переривається і не починається знову. Неправильно роблять ті, хто намагається перекреслити все радянське минуле і підмінити його тверезий аналіз беззастережним визнанням помилок. Вникнути в уроки Афганістану на державному рівні дотепер не спромігся ніхто. Люди, які приймають рішення, рідко читають книги і звертаються до досвіду історії. У лютому 1989 року закінчилася остання війна Радянського Союзу, але, на жаль, не остання на нашій планеті.

Будь-яка війна — прокляття. Але війна є війна. Це кров і біль, страждання і втрати, злочини і милосердя, відвага і доблесть, мужність і героїзм. Вона дуже багатогранна і багатопланова — сучасна війна. Але якщо підкреслюються тільки негативи, неможливо погодитися з «об'єктивністю» таких авторів. Багато журналістів «афганську» війну просто не бачили. Їм не доводилося відправляти додому загинувших у бою, бачити спотворені трупи тих, кого моджахеди захопили живими й убивали, поглумившись над тілами. Вони не мерзли на гірських перевалах, не сиділи в засідках на караванних стежках, не лежали в інфекційних госпіталях, не вчилися знову ходити після поранень. Дехто чув про цю війну з чужих вуст, дехто, навіть побувавши в Афганістані, далі Кабулу не виїжджав, збирав «свій» матеріал на пересилці.

«Афганська тематика» виявилася не в пошані у композиторів і поетів. Тому «афганцям» довелося сподіватися тільки на власні сили. І вони знайшлися. Широку популярність набули багато самодіяльних колективів і окремих виконавців авторських пісень.

Війна не закінчилася. Вона рикосшетом б'є по її учасниках і сьогодні — хворобами, психічними розладами, розчаруванням у житті. Сучасний підхід до оцінки «афганської» війни, типу «...воювали на загарбницькій війні, а тепер щось ще й вимагають...», негативно позначається на настроях її учасників, впливає на їхнє здоров'я, психологічну реабілітацію. «Афганцям» ні в чому каятися, ні в чому виправдовуватися. Участь наших солдатів у цій війні неможливо трактувати інакше, як чесно і до кінця виконаний військовий обов'язок перед Вітчизною і народом.

Досвід і уроки бойових дій в Афганістані вимагають глибокого вивчення й аналізу на державному рівні, адже ще не знайдено способу не допустити чи зупинити численні війни і збройні конфлікти на нашій планеті.

Хочеться вірити, що девіз «Батьківщина не забуде своїх героїв!» не стане просто декларацією і завжди зігріватиме серця патріотів.

7 квітня 1988 року Міністр оборони Радянського Союзу Д. Язов підписав директиву, у якій говорилося: «Виведення військ, у разі підписання женецьких угод між Афганістаном і Пакистаном, здійснити відповідно до затвердженого плану з 15 травня 1988 року по 15 лютого 1989 року в два етапи...» До підписання женецьких домовленостей чисельність радянських військ в Афганістані складала 103 тисячі чоловік.

Виведення військ почалося за графіком, поетапно і послідовно. Цю подію висвітлювали понад 200 кореспондентів. Вони увесь час діяли без обмежень, їм були надані всі можливості для повного і правдивого показу подій. З виведенням військ збройна опозиція посилювала тиск на режим Наджибулли. Були активізовані бойові дії, енергійно велася робота з розкладання держапарату, збройних сил Афганістану, починалися спроби захоплення влади в ряді провінцій.

Після завершення першого етапу виведення військ збільшилася кількість караванів з військовими вантажами, що перекидалися опозицією. Тільки у вересні-жовтні на територію Афганістану прибули 180 караванів зі зброєю. Військово-політична обстановка загострилася. У ключових районах країни зако-

лотники підтримували напруженість шляхом проведення обстрілів гарнізонів, адміністративних центрів, військових і промислових об'єктів. Вони створювали запаси зброї, боеприпасів, підсилювали свої загони і групи.

На завершальному етапі керівники республіки не хотіли залучати свої збройні сили до боротьби з опозицією, сподіваючись втягнути в бойові дії «шуварів» і тим самим затримати їх у країні. У Москву йшли тривожні телеграми з наполегливими проханнями залишити частину радянських військ чи хоча б пізніше вивести їх із країни.

Таку позицію афганців підтримував Шеварднадзе, що викликало подив серед генералів і офіцерів 40-ї армії. Адже міністр закордонних справ був одним із основних «творців» женецьких угод. Залишати «урізаний» контингент означало зробити його заручником. Переміг здоровий глузд — було прийнято рішення точно виконати взяті в Женеві зобов'язання.

14 лютого 1989 року на аеродромі Кабулу вже господарювали афганці — виламували із залишених модулів усе, що ще можна було. Вся техніка, що стояла на охороні ае-

родрому, була передана представникам збройних сил Афганістану. У другій половині дня злетіли два Іл-76 із солдатами охорони, а в 20.00 на третьому літаку вилетів командир оперативної групи міністерства оборони Радянського Союзу. Останніми зі складу Обмеженого контингенту радянських військ (за винятком полонених) вранці 15 лютого 1989 року перейшов міст дружби через Амудар'ю командувач 40-ї армії генерал-лейтенант Громов. Того ж дня залишили Афганістан радянські прикордонники — буденно і непомітно. У Термезі і Кушці солдатів, які виходили з Афганістану, зустрічали в основному їхні рідні і близькі та представники ЗМІ. Ніхто з керівників країни не вважав за потрібне хоча б бути присутнім при поверненні на Батьківщину своїх солдатів, тим самим продемонструвавши байдужість до своєї армії. Так закінчилася ця важка і довгі роки засекречена війна.

Отже, радянські війська пішли, а війна в Афганістані залишилася. Бойові дії навіть посилюлися. Важко довелося радянським військовим радникам, які залишилися тут для роботи.

Залишаючи Афганістан, наші солдати забирали із собоюobelіски, які вони встановлювали полеглим товаришам. Щоб над їхньою пам'яттю не поглумилися душмани.

«Афган» залишив тяжкі наслідки для України: додому не повернулися 3360 воїнів, 8000 отримали поранення, 3560 стали інвалідами...

Солдати не можуть «відійти» від війни і через багато років після виведення військ, вони «хворі» нею, вона їм сниться в кошмарних снах.

Дивно сьогодні чути нарікання політиків, які розв'язали ту чи іншу війну, на те, що гинуть ні в чому не винні жінки, діти, старики... Варварський характер сучасних воєн саме й полягає у тому, що застосовувана зброя завдає більше збитків мирному населенню, ніж військам. Останнім часом — це норма. Наприклад, у локальних конфліктах 1945–2000 років, у всесвітньому масштабі, втрати склали більше 40 млн. чоловік, з них 35 млн. мирного населення. У той же час загибель солдатів і офіцерів чомусь сприймається спокійно, начебто це роботи, а не чийсь батьки, сини, брати. Якщо держава не буде піклуватися про тих, хто проливав кров у боях, чи кидає напризволяще воїнів-ветеранів, інвалідів, родини загиблих, то навряд чи вона може розраховувати на те, що знайдеться багато людей, готових стати в ряди її захисників.

Самовідданість, мужність і бойова майстерність радянських військовослужбовців в Афганістані змушені були підтвердити і західні військові експерти.

Наведу факт, про який свого часу преса згадала лише побіжно. На другому етапі виведення ОКРВ з Афганістану багато солдатів і сержантів, яким прийшов час звільня-

тися, добровільно виявили бажання залишитися ще на кілька місяців. Мета одна — не наражати на небезпеку в ці останні місяці війни молодих, необстріляних. Хто-хто, а ветерани краще знали, що від куль, гранат, мін, снарядів найчастіше гинули молоді і недосвідчені. Це свідчить багато про що — і про гуманізм, і про самопожертву, і про масові вияви мужності. Але особливо яскраво він характеризує атмосферу братерства, військового товариства, які панували в радянських частинах і підрозділах. Цей вчинок можна розцінювати як благородство вищої проби.

Приклади героїзму, самопожертви були масовими — цього не заперечувала навіть опозиція. Мабуть, так кожний з героїв розумів свій патріотичний обов'язок перед Батьківщиною. Що сьогодні люди знають про страждання поранених і хворих солдатів, їхніх близьких? Та майже нічого! Про це просто «нецікаво» писати. У тому числі й про те, що, залишаючи Афганістан, 40-ва армія забирала з собою... всі встановлені в місцях загибелі самими солдатами скромні обеліски полеглим товаришам. Щоб над їхньою пам'яттю згодом не поглимлюлися душі.

Невдячна це справа — воювати в чужій країні «за щастя» іншого народу. Це ніколи не цінується звільненими, котрі, як правило, забувають тих, хто допомагав їм боротися за свободу. Наприклад, радянські солдати, воюючи з фашистськими загарбниками в роки Другої світової війни в Європі, і не уявляли, що десятки років потому їх оголосять «окупантами», а над могилами полеглих поглумляться «вдячні» нащадки тих, хто з квітами і сльозами радості зустрічав їх як своїх визволителів.

Доля тих, хто воював в Афганістані, ще гірша. Після повернення додому в їхню честь не гриміли салюти. Довгоочікувана зустріч з Батьківщиною для них була буденною і непримітною. На їхню долю випали нові випробування — тра-

гедія нерозуміння. На відміну від Великої Вітчизняної, що залишила кривавий слід практично в кожній радянській родині, війна в Афганістані багатьох людей прямо не торкнулася. Вона не стала спільним лихом народу, обпаливши тільки тих, хто в ній брав участь, їхніх рідних і близьких. Для більшості вона залишилася далекою і чужою... Але люди знають, що не можна залишатися осторонь від чужого горя, думати, що воно тебе не торкнеться. Один поет сказав: «Не запитуй, чий син убитий — це твій Син».

Багато з тих, хто тепер пише про «афганську» війну, її просто не бачили. У той же час солдати, офіцери, командири рот, батальйонів і полків не писали, та й не мали такої можливості. У період політичних і соціальних потрясінь, які охопили свого часу Радянський Союз, війну в Афганістані використовували для розправи з колишнім режимом, і тут армія перетворилася в розмінну монету в боротьбі за владу. Прорахунки керівництва країни, яке послало війська в далеку країну, перекладалися на плечі солдатів і офіцерів. «Прозрівши», деякі журналісти стали прищеплювати «афганцям» комплекс вини. Найбільш принципові з них навіть висунули вимоги про проведення суду. Виконавши соціальне замовлення й отримавши за це гроші, засоби масової інформації втратили інтерес до теми Афганістану. Старами найманців-журналістів уся країна тоді знала імена афганських бойовиків і терористів, але не радянських солдатів, які виявили мужність і героїзм. Війна є війна. Це кров і біль, страждання і втрати, злочини і милосердя, мужність і героїзм.

«Афганцям» ні в чому каятися. Їх участь у тій війні не можна трактувати інакше, як чесно і до кінця виконаний військовий обов'язок перед Батьківщиною. Звинувачують воїнів-«афганців» люди, які взагалі в армії не служили, однак знають, що треба було робити все не так. Правда, що і як треба було робити, ніхто з них не знає. Легко бути провидцем, спостерігаючи зі сторони, тим більше, якщо все вже закінчилося і результат відомий. Байдужість до долі солдатів породжує байдужість до долі Батьківщини.

Що може бути страшніше?

Координатор проектів ОБСЄ в Україні, Посол Любомир КОПАЙ:

«Ми працюємо, щоб українські військовослужбовці почувалися такими ж захищеними, як і їхні колеги в європейських країнах»

Багатьом пересічним українцям мало що відомо про допомогу, яка надається нашій державі Організацією з Безпеки та Співробітництва в Європі. Тож у чому полягає суть співпраці між Україною та координатором проектів ОБСЄ в Україні? З цього запитання й почалася наша розмова з паном Любомиром КОПАЄМ.

— Співпраця між Україною та координатором проектів ОБСЄ спрямована на надання Україні допомоги в проведенні демократичних реформ та посиленні соціального і політичного розвитку в контексті ОБСЄ. Здійснюється вона у формі проектів на запит та у тісній співпраці з державними органами України. На сьогодні реалізується 29 проектів у військово-політичній, економічній сферах та сфері охорони навколишнього середовища і захисту прав людини.

— Пане Посол, які проекти здійснюються у сфері безпеки?

— Насамперед це проекти із соціальної адаптації військовослужбовців, утилізації компоненту ракетного палива (меланжу) та ліквідації наслідків вибухів на артилерійській базі ракет і боеприпасів у Новобогданівці.

— Цікаво дізнатися про Ваше враження від результатів, яких вдалося досягти завдяки реалізації проекту «Допомога в соціальній адаптації звільненим військовослужбовцям Збройних Сил України», що здійснюється у співпраці з Міністерством оборони.

— Цей проект має три складові: організація перенавчання; надання допомоги у працевлаштуванні військовослужбовцям, які пройшли перенавчання; підвищення обізнаності керівного складу військових частин щодо прав тих, хто звільняється зі

збройних сил у зв'язку з реформуванням.

Починався він у Києві з підготовки старшого офіцерського складу до роботи на керівних посадах у бізнесі. Тоді, у 2004 році, перепідготовку пройшли шість груп старших офіцерів загальною кількістю 165 осіб, із яких на той час працевлаштувалося понад 70 відсотків. Сьогодні цей проект здійснюється у 28 містах України, а рівень працевлаштування складає 85 відсотків.

— Як Вам вдалося досягнути таких результатів?

— Перш за все я хотів би відзначити, що процес соціальної адаптації військовослужбовців не був би закінченим без надання допомоги у професійному працевлаштуванні. Це чи не найскладніший елемент проекту. В його рамках спільно з міськими та обласними центрами зайнятості проводяться ярмарки вакансій, куди запрошуються не лише наші випускники, а й усі раніше звільнені військовослужбовці. Обов'язковими компонентами кожного курсу є два навчальних блоки: техніка пошуку роботи та комп'ютерна підготовка. Для встановлення контактів між колишніми військовослужбовцями ми залучаємо до проведення лекцій випускників, які стали успішними підприємцями, бізнесменами чи державними службовцями.

— З яких спеціальностей проводиться перенавчання і як вони обираються?

— Спеціальності обираються залежно від регіону або групи, яка проходить перенавчання. Наприклад, у Вінниці перенавчання проводилось зі спеціальностей «Основи малого підприємництва», «Секретар керівника організації» та «Безпека аеропортів». У Сімферополі воно здійснюється за спеціально розробленою для звільнених військовослужбовців спеціальністю «Менеджмент безпеки підприємницької діяльності». У Дніпропетровську користується попитом спеціальність «Менеджмент та маркетинг на фірмі», у Львові — «Управління персоналом».

При цьому враховуються як попит на місцевому ринку праці, так і побажання самих військовослужбовців. Перенавчання здійснюється в основному на базі провідних університетів та інститутів. По закінченні вручаються свідоцтво державного зразка і сертифікат Міністерства оборони та ОБСЄ.

— І наостанок, хотілося б дізнатися про Ваше враження від того, наскільки «по-європейськи» наша держава ставиться до своїх колишніх захисників?

— Вона робить помітні успіхи у досягненні європейських стандартів у цій сфері, але ще треба докласти багато зусиль, щоб колишні військовослужбовці відчували себе такими ж захищеними, як і їхні колеги в європейських країнах.

Інтерв'ю вів Іван СТУПАК

СОКОЛИНИЙ БРІД І ХАТИНЬ:

трагедія — одна, пам'ять — нарізно

Обеліск в пам'ять про трагедію, яка сталася в Соколянці у грудні 1943 року. Але ж розгледіти, що, власне, викарбовано на меморіальній дошці, практично неможливо.

Байдужість, якою оповита трагедія у Соколянці, просто обурює. Невже місцева влада настільки загрузла в економічних проблемах, що геть забула про безвинно закатованих земляків?

У скорботі за чеською Лідицею, французьким Орадуром, білоруською Хатинню схиляє голову весь світ. А що він знає про українські села та їх мешканців, яких в роки Великої Вітчизняної оскаженілі гітлерівці спалили живцем. Адже в Україні було знищено щонайменше 300 селищ! І якщо в інших країнах про подібні трагедії пам'ятають, то в Україні жодного гідного меморіалу і досі немає. Тож настав час і нам увіковічити пам'ять про безвинно закатованих та встановити імена всіх, хто загинув у полум'ї, більшістю своєю навіть не зрозумівши — за що.

Прикро, але знайти більш-менш вичерпні дані про ті події виявилось непростим. Під час попереднього збору інформації щодо знищених на Житомирщині сіл я натрапляв на уривчасті свідчення про те, що німці палили села й в інших регіонах. Приміром, знайшов такі свідчення генерал-лейтенанта Шеєра, начальника охоронної поліції і жандармерії Київської та Полтавської областей: «Треба було під виглядом боротьби з партизанами знищити більшу частину українського народу, а ту, яка залишиться, переселити». Тобто, така політика: нищити, переселяти, руйнувати життя і долі. Саме так вчинили 11 грудня 1943 року з Соколиним Бродом, або Соколянкою, як її називають у цих краях.

Сьогодні від того довоєнного поселення на мальовничих берегах Роставиці залишилася лише одна хата. За іронією долі — саме та, в якій була розміщена німецька комендатура. Вона, й досі порожня, стоїть на околиці. Навколо неї поле, подалі — ліс. Не віриться, що

трохи більше ніж півстоліття тому тут вирувало життя — адже у Соколиному Броді гітлерівці знищили понад 500 людей та спалили 110 дворів!

Чим же завинив перед катами цей тихесенький куточок українського Полісся? Спробуємо хоча б трохи підняти завісу над прихованою у товщі часу трагедією.

По приїзді в село я перш за все спробував відшукати живих свідків тих подій. І поступово, від хати до хати, вимальовувалася картина трагедії, яку пережили тут люди.

— Німці напередодні висадили розвідку, яка роздивилась все навкруги, — розповідає Петро Король. — Дехто з селян відчув недобре й втік. А наступного ранку, близько сьомої години, з двох боків нелюди оточили село й почали зганяти людей до школи. Хтось вирвався вже в останню мить, коли коло оточення ще не було щільним. Так і ми з друзями вискочили з цього пекла.

— Мене разом з іншими дітьми ще напередодні ввечері відправили

до родичів у сусіднє село, — згадує Лідія Король. — У першій хаті, куди ми зайшли, довго не залишились, бо господарі якось дивно поводитись, й ми начебто почали їх боятися. А вони, мабуть, щось знали про те, що має відбутися у Соколянці. У другій хаті нас зустріли гостинно, тут ми й заночували. Вранці виходжу на вулицю, щоб йти додому. Якраз здіймалося яскраве червоне сонце. Аж раптом здалеку — постріли. І от біжать батько з дядьком й розповідають: у Соколянці повно німців, вже почали палити хати, а людей стягують до школи...

Дійсно, жах коївся тим часом у Соколянці. Гітлерівці, пройшовши ланцюгом по полю, оточили село, хапали всіх, хто траплявся, й гнали до школи. Відокремивши чоловіків від жінок з дітьми, зігнали до однієї з хат і по одному почали заштовхувати всередину. Там стояв есесівець і кожного направляв на горище...

Михайло Лабунський ночував у свого діда Микити Вихованця. Всю ніч дід плів рукавиці, а зранку розбудив онука: «Тікай, внучку, ти ще

малий, тобі жити треба». А сам став у куточок – молитися. Михайло втік до дядька в Трубівку. Наступного дня повернувся разом з родичами, а села вже не було – уціліла лише одна хата. На згарищі Михайлової домівки ходили гуси, корова, а матері, двох братів та сестри ніде не було. Лише згодом хлопець дізнався, що їх спалили фашисти. Дід Микита загинув разом з іншими п'ятнадцятьма чоловіками. Його на згарищі тієї хати, з якої вирвався Дмитро, впізнали по недоплетеній рукавичці, яку старенький взяв із собою...

Марію Король також разом з усіма жителями завели до школи.

— Ще вранці, як тільки все почалось, я побачила, що люди тікають з села, – пригадує Марія Степанівна. – Спробувала побігти за ними. Та була маленька, не встигала, то й повернулася додому. А скоро до хати зайшли німці і нас разом з матір'ю та сестрами погнали до школи...

Надії на порятунок вже не було, коли через майже зачинені двері просунувся німець. Він вхопив Марійку, яка стояла біля входу, та ще одну дівчину й витягнув їх на вулицю. Виявилось, потрібні були погоничі. Адже до того, як підпалити хату, німці виганяли з двору всю худобу. Корови порозбігалися, тож не самим фашистам бігати за ними. Це був порятунок. Марійка втекла, проповзла берегом і подалась до родичів у Трубівку. Так і врятувалась. Матуся ж із сестрами загинули у вогні. Цей день, мов ножем, врізався у свідомість. Марія посивіла ще до тридцяти років. А сльози нагортаються їй досі, варто лише пригадати...

Випустили німці ще й вагітну Харитину. І все. Після цього двері зачинилися.

Тим часом вже запалала школа, а за нею й усе село – гітлерівці не обминули жодної хати. Звісно, спочатку заглядали всередину. Якщо хтось залишився – розстрілювали. Тих, хто за віком чи станом здоров'я не міг ходити, – також розстрілювали. Якщо чули якісь звуки з погребів – жбурляли туди гранати. Розстрілювали й тих, кому вдавалося вирватися з вогню.

«Повернувшись до села, ми знайшли обвуглений дитячий скелетик. Поховали його у дворі, а потім всі роки доглядали за могилкою».

Лідія Грищенко тоді мешкала у Паволочі, але Соколянську трагедію, хоч і здалеку, бачила. Мати її переховувалась у сусідньому селі, бо посварилася з поліцаєм. Проте вдома лишилася дитина, тож вона іноді прокрадалася додому. Одного дня маленька Ліда проводила маму і побачила вогонь – горіла Соколянка. Вже згодом, повернувшись до села, знайшли таке, від чого стало моторошно, – обвуглений дитячий скелетик. Поховали тоді його у дворі, а потім всі роки доглядали за могилкою...

Серед дитячих спогадів тих, хто вижив і з ким мені вдалося поспілкуватися, найяскравіші не про ляльок та ігри у піжмурки, а про палаючі хати, смерть, біль...

За роки, що минули від закінчення війни, тут встановили лише па-

Марія Липська
— останній
свідок трагедії,
що сталася
у Соколянці
в грудні 43-го

м'ятник загиблим воїнам. Що ж до самої трагедії, то за кілька сотень метрів від місця, де фашисти спалили школу разом із мешканцями села, встановлено обеліск. Щоправда, розгледіти, що, власне, викарбовано на меморіальній дошці, практично неможливо. На місці ж самої трагедії – лише численні хрести, які вже у повоєнні часи самотужки встановили родичі загиблих, а також пам'ятник Невідомому Солдату, у якого за давниною часу... відвалилася рука, що тримала автомат.

Байдужість, якою оповита Соколянська трагедія, та, зрештою, й інші подібні, просто обурює. Невже місцева влада настільки загрузла в економічних проблемах, що забула про безвинно закатованих земляків? Не хотілося б так думати. Адже це народна пам'ять, яку маємо берегти. І щоб не була вона такою куцою, над могилами вбитих вже давно мають стояти меморіали, палати вічні вогні. Для цього, звісно, потрібні кошти, яких в Україні хронічно бракує. Хоча на пам'яті не варто заощаджувати. Бо ж ще чотири століття тому автор «Дон Кіхота» Мігель Сервантес сказав: «Історія — скарбниця наших діянь, свідок минулого, приклад та повчання для сьогодення, пересторога для майбутнього...»

Дослухатися до цієї думки слід і нам, сьогоднішнім. Бо завтра вже може бути запізно.

Євген ЛЕВЧЕНКО

ЗЛУКА В ІМ'Я УКРАЇНИ

90 років тому під час багатотисячного зібрання на Софійській площі Києва було урочисто проголошено про возз'єднання УНР і ЗУНР

Одним із пріоритетних напрямів діяльності Директорії та відновленої нею у 1918 році Української Народної Республіки була започаткована третім Універсалом Української Центральної Ради соборність українських земель.

В універсалі зокрема вказувалося: «До території Народної Української Республіки належать землі, населені в більшості українцями». Тому і Директорія вже в першому своєму міжнародному документі — Зверненні «До народів всього світу та їх правительств» повідомляла про відновлення УНР та її влади на етнічних українських землях. Важливою подією на шляху до соборності стало і проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) та її возз'єднання з УНР.

Як зазначалося в оприлюдненій 1 листопада 1918 року відозві організованої національними патріо-

тичними силами у Львові Української Національної Ради, «волею українського народу утворилася на українських землях бувшої австро-угорської монархії Українська держава». А в прийнятому 13 листопада тимчасовому законі закріплювалася її назва — ЗУНР та кордони, які охоплювали територію Галичини, Північної Буковини та Закарпаття.

Вже 1 грудня Директорія і представники ЗУНР підписали у Фастові «Предвступний договір» про те, що ЗУНР має «непохитний намір злитися в найкоротшій часі в одну велику державу з Українською На-

родною Республікою». Українська Національна Рада на своєму засіданні в Станіславі 3 січня 1919 року затвердила цей акт та заходи «для сфіналізування договору про злуку». 90 років тому під час багатотисячного зібрання на Софійській площі Києва було урочисто проголошено Злуку УНР і ЗУНР. Державний секретар ЗУНР Л. Цегельський зачитав ухвалу від 3 січня, а член Директорії Ф. Швець — Універсал, в якому зазначалося: «Однині воедино зливаються століттями одірвані одна від одної частини єдиної України — Західноукраїнська Народна Республіка (Галичина, Буковина та Угорська Україна) і Наддніпрянська велика Україна». Цей день був оголошений «Днем свята прилучення Галичини до України». 23 січня найвищий законодавчий орган УНР — Трудовий конгрес за участю делегації ЗУНР затвердив цей Універсал. При цьому головуєчий на ньому член президії Національної Ради ЗУНР С. Вітик заявив: «Всі наші засідання будуть присвячені зміцненню об'єднаних частин України».

Всіляко підтримувались об'єднавчі дії різних частин українства. Було, зокрема, заявлено про сприяння українському населенню Бессарабії в об'єднанні з УНР, схвалювалось звернення створеної ним власної Директорії до президента США, урядів Англії, Франції, України, Німеччини, Австрії, Росії та Італії з проханням сприяти цьому та протидіяти насиллю Румунії, яка в листопаді 1918 року захопила українські землі цього краю всупереч волі його мешканців, здійснюючи масові грабежі і переслідування.

Ця брутальна загарбницька політика викликала масовий спротив в окупованих українських землях, зокрема Хотинському, Акерманському та Сорочинському повітах.

Після відновлення УНР її керівництво в кінці 1918 — на початку 1919 року не раз протестувало проти агресивних дій сусідніх держав, надавало політичну, моральну, матеріальну, фінансову, а якщо обставини сприяли — то й військову підтримку українцям Галичини, Холмщини, Буковини та Закарпаття.

Але діяльності Директорії по забезпеченню соборності українських земель, можливості народу

«самому правити самим собою» шляхом українізації всього суспільного життя перешкодили агресивні дії сусідів. Природні для будь-якого демократичного процесу дискусії і суперечки між різними політичними силами та керівними діячами відновленої УНР щодо шляхів подальшого розвитку революції, форм державного устрою не супроводжувалися силовими протистояннями. Та й після повалення гетьманату національні утворення до них не прагнули. Більше того, коли події унеможливили здійснення запропонованих Винниченком ідей, він пішов у відставку з поста голови Директорії, тим самим давши можливість прихильникам дещо іншого підходу на чолі з Петлюрою практично довести життєвість пропозицій останнього. Але втручання іноземних держав завадило здійснити і їх. Перебіг подій в Україні після приходу Директорії до влади дає підставу говорити про те, що не суперечки керівників Директорії, її помилки і прорахунки, а головним чином вторгнення іноземних військ та структур перешкодили тоді продовжити об'єднання національних земель поновити українізацію в повному обсязі.

Відбувалось об'єднання представників різних частин України як завдяки ухваленню відповідних правових актів, так і в процесі спільної боротьби. Адже, наприклад, головною військовою силою, яка забезпечила прихід Директорії до влади, відновлення УНР і новий етап соборності її земель, став Окремий загін січових стрільців — військове формування галицьких українців, які потрапили в російський полон під час Першої світової війни і в середині 1917 року організувались в окремий військовий підрозділ. Саме вони наприкінці 1917 — на початку 1918 року охороняли і найбільш послідовно підтримували Українську Центральну Раду. Виведений після її падіння з Києва до Білої Церкви загін в листопаді 1918 року відразу ж відгукнувся на заклик прибулого туди члена Директорії Петлюри повстати проти несприйнятого більшістю народу гетьманату. На початку грудня він був перетворений в Осадний корпус, до складу якого входили 4 полки піхоти, гарматна бригада, 8 кулеметних сотень, ди-

візійон кінноти та допоміжні частини. В боях під Мотовилівкою і Васильковом корпус під командуванням Є. Коновальця розгромив ворожі війська і невдовзі в умовах антигетьманського повстання в Києві увійшов в столицю і здійснював там охоронно-караульну службу.

За прикладом січовиків на бік Директорії переходили й інші урядові військові частини, численні повстанські загони, зокрема отаманів Ангела, Зеленого та Григор'єва. Керовані різними політичними силами, в тому числі боротьбистами, лівими есерами та більшовиками, вони об'єднувались на антигетьманській основі і забезпечували перехід влади до прибічників Директорії. Навіть анархіст Нестор Махно, заявивши про свою недовіру новій владі, пообіцяв, що збройно з нею боротися поки що не буде.

Але з перших днів свого існування Директорії і відновленій нею УНР довелося з усіх сил відбиватися від чужоземних ворогів українського відродження. Польські війська вже в листопаді 1918 року розпочали бої проти ЗУНР, яка невдовзі возз'єдналась з УНР і стала її областю. Оборона її відтак була вже справою як самих галичан, так і всієї держави. Румунія, як уже зазначалося вище, здійснила брутальну агресію щодо українських

земель Бессарабії та Буковини, Чехословаччина захопила Закарпаття, а південь України окупувала Антанта. З південного сходу насувалася денікінська армія. Ніхто з новоявлених претендентів на українські землі і слухати не хотів про право українства самим порядкувати у своєму краї.

З півночі і сходу бойові дії проти УНР повела радянська Росія. Причому здійснювалося це під прикриттям заяв про допомогу радянському уряду України. Тобто, на відміну від інших згаданих вище недоброзичливців, РСФРР визнавала українську державність, але тільки радянську. Хоча й вона нерідко розглядалася в Москві як суто формальне утворення. Так, в листопаді 1918 року ЦК РКП(б) без відома українців, навіть утвореної нещодавно КП(б)У, затвердив радянський Тимчасовий робітничо-селянський уряд України. І тільки після заявленого протесту до цієї справи був допущений ЦК КП(б)У.

В таких умовах практично неможливо було здійснити багато з наміченого. Всі сили і можливості довелося концентрувати на створенні збройних сил, нашвидкуруч вирішувати проблеми виживання держави, безпосереднього керівництва бойовими діями армії, пошуку можливостей протистояти, іноді майже в безвихідних ситуаці-

«Однині воєдино зливаються століттями одірвані одна від одної частини єдиної України — ЗУНР і Наддніпрянська велика Україна».

Члени делегації ЗУНР під час проголошення Акта злуки ЗУНР і УНР на Софійській площі. Київ, 22 січня 1919р.

Головною військовою силою, яка забезпечила прихід Директорії до влади, став Окремий загін січових стрільців.

ях, агресивним підступам тих сил, які не могли змиритися з соборністю українських земель. Бойова обстановка вимагала специфічних дій, в тому числі з огляду на одноосібний характер воєнного командування, притаманного військовим керівникам піклування про виховання у підлеглих патріотизму, відданості армії, дисциплінованості, фронтової виучки, готовності до силового фізичного протиборства з супротивником, до самопожертви. Саме цьому мали служити паради та урочисті огляди військ, відповідне матеріально-технічне забезпечення, створення одностроїв, за «захоплення» якими Петлюру не раз аж надто емоційно критикували.

Аналіз спроб Директорії відновити соборність етнічних земель і процес українзації всього державно-політичного, суспільно-економічного і духовно-культурного життя в них відповідно до потреб корінного етносу та з урахуванням прав національних меншин допомагає зрозуміти деякі історичні явища. Йдеться, зокрема, про причини війни між УНР доби Директорії і радянською Росією, яка розгорнулася з кінця 1918 року. Не війська УНР вторглися в російські землі, а війська РСФРР пішли в Україну, до речі, всупереч пересторогам українських більшовиків, які ще донедавна разом з Директорією боролись проти гетьманату.

Піддаючи, і не безпідставно, критиці дії українських державних та військових провідників у зв'язку з поразками на фронтах, слід зважати і на те, що воєнна ситуація була не на користь УНР. Вона не прагнула до війни, не мала розбудованої армії, відповідної інфраструктури, стрункої системи командування, стратегії і тактики оборони. І головна причина цього полягала не в розбіжності поглядів, особистих якостях чи помилках тогочасного українського керівництва, хоча вони дійсно мали місце. Адже знову, як і в 1917 році, історія не відвела на розбудову армії часу, умов і матеріальних засобів. Українізовані військові частини, воєнізовані громадські структури, які підтримали Директорію, не були єдиним цілим. Вони залишались у підпорядкуванні своїх командирів і отаманів, які нерідко піддавались облудній демагогічній агітації, вчиняли свавільні дії, а то й переходили на бік супротивника.

Поряд з браком досвіду, прорахунками на захисті здобутої волі катастрофічно позначалась нестача часу. Проблеми оборони краю довелося вирішувати в ході воєнних дій, що вже були нав'язані супротивниками. Армія УНР була слабо озброєна, відчувала гостру нестачу самого необхідного. За свідченнями сучасників, часто вона навіть голодувала «і завше у своїй більшості була обірвана та боса».

Різке зменшення чисельності збройних сил УНР, окрім соціально-політичних причин, було пов'язане і з небаченою за масштабами епідемією тифу, яка буквально викошувала лави українських вояків. Світло на її витoki, на думку деяких дослідників, могла б пролити експертиза зразків тифозної сироватки, які знаходяться в архіві Бактеріологічного інституту в Парижі. Такий підхід виглядає правомірним і у зв'язку з тим, що навіть закуплені за українські гроші у Франції й Італії медикаменти сусідні держави не пропускали в Україну.

Не спрацьовує і просте порівняння чисельності протиборствующих сторін, бо в такому випадку поза увагою залишається якісний склад, виучка і роди військ. Російські радянські війська спирались до того ж на опановану Раднаркомом ставку колишнього Верховного головнокомандування з її заздалегідь розробленими планами, налагодженими оперативними зв'язками, вишколеним офіцерським корпусом, чимала частина якого перейшла на службу новій владі, з підпорядкованими їй величезними складами зброї та іншого спорядження, значними людськими і фінансовими ресурсами, включаючи золотий запас колишньої імперії. І така ситуація тривала протягом воєнних дій в Україні. Інші їх учасники — білогвардійці, польські, румунські, французькі інтервенти спирались на практично необмежену підтримку всіх країн Антанти. Без такої іноземної допомоги жодна з військово-політичних сил України не мала б шансів на успіх в боротьбі проти відродження нації. Та й взагалі після відновлення УНР до втручання інших держав військових дій в наших землях не було і жодна з українських політичних структур не збиралася їх починати.

І все ж таки потужний імпульс, наданий соборності й українзації визвольними змаганнями 1917–1921 років, вже не могли перебороти чужі українству сили, а досвід і уроки української революції того часу, зокрема Акт злуки УНР та ЗУНР, стали історичним надбанням народу в боротьбі за своє визволення.

Володимир ШЕВЧЕНКО,
доктор історичних наук, професор

Представники Директорії вітають делегацію ЗУНР перед проголошенням Акта злуки ЗУНР і УНР. Зліва направо: Л. Бачинський, С. Петлюра, В. Винниченко. Київ, 22 січня 1919 р.

*«Мов град із неба сипалися кулі,
Косили молодь, український цвіт.
Не схибили студенти, не звернули.
Загинули у розквіт своїх літ»*

Світлій пам'яті героїв битви під Крутами присвячується

Пізнай історію, пізнай своїх героїв,
Зроби до правди громадянський крок,
Бо в цьому є патріотизму прояв
І необхідний для життя урок.

Цьому не вчили у радянських школах,
Де був Морозов Павлік всім взірець,
А молодь сліпо йшла за комсомолом,
Йому віддаючи вогонь сердець.

Та час минув і вже не приховати
Геройські вчинки і святу любов
Борців за Україну, що вмирати
Пішли у бій й пролили ворожу кров.

...Зима лютує, та серця гарячі
Воліли розтопити ті сніги
Й життя покласти на вівтар юначі,
Щоб в Київ не вступили вороги.

У січні вісімнадцятого року
Три сотні відчайдушних юнаків
Під Крутами спинили, наче блоком,
Шість тисяч муравйовських вояків.

Строчили кулемети, як скажені,
І від гармат здригалася земля.
І гинули бійці від навіжених
Озброєних доскоchu орд Кремля.

Тривав той бій жорстокий і кривавий.
Зійшлися тут патріотизм і міць,
Висока мужність, доблесть, честь і слава
Й ганьба головорізів і убивць.

Студент Омельченко закликав не здаватись,
Хоча набоїв більше не було.
І хлопці намагались захищатись,
Доки не знищили все ліве їх крило.

Лилася кров захисників невинно,
І сьомокласник Піпський заспівав
Гімн рідний «Ще не вмерли України...»
Й підтримали його всі, хто стояв.

Мов град із неба сипалися кулі,
Косили молодь, український цвіт.
Не схибили студенти, не звернули.
Загинули у розквіт своїх літ.

Та тридцять п'ять знесилених героїв
Потрапили в полон до ворогів.
Але судилось їм і після бою
Іще зазнати лютості катів.

Стріляли в них й багнетами кололи
За те, що не скорились, не здались.
І душі юні їх, немов соколи,
Поринули у піднебесну вись.

І подвиг їх із пам'яті не стерти,
Допоки Україна ще жива.
Бо героїзм завжди сильніше смерті,
І це, мій друже, не пусті слова!

Пізнай історію, пізнай своє минуле,
Відкинувши брехню і тінь облуд,
Й вклонися тим, безсмертя що здобули
В священному бою, — героям Крут!

Наталія БУНЯК

17 років на службі Батьківщині!

ДіСі
ВОЄНТОРГ

Мегамаркет для військових. І не тільки

Олексій Сігал
Генеральний директор виробничого концерну Воєнторг «ДіСі»

Будь-який бойовий успіх армії залежить не тільки від зразкового вишколу рядових і офіцерів на полігонах, а й від того, у що одягнений та яке спеціальне тактичне спорядження має кожний солдат. Втім, чомусь саме військовий однострій останнім часом все більше приваблює юнаків та дівчат. Натомість справжній український мегамаркет — виробничий концерн «Воєнторг «ДіСі», який, по суті, замінив магазини-воєнторги в структурі військового відомства, розпочав розпродаж уніформи для «цивілки» ще у жовтні 1992 року. Отже, завдяки умілому керівництву генерального директора, до речі, колишньо-

го військового, Олексія Сігала, концерн успішно виробляє найширший асортимент військового, охоронного, міліцейського, мисливського одягу, взуття та спорядження, супутніх товарів тощо. Це зимові та літні камуфльовані чи однотонні (різних кольорів) костюми та бушлати, берети, кепі, футболки, черевики з високими берцями, шеврони, нашивки, шкіряні ремені, різні види кобур, військова фурнітура, прилади нічного спостереження, бронжилети та інші засоби самозахисту. З 2002 року концерн також імпортує від провідних закордонних виробників і реалізує на потреби українських силових структур, зокрема, різних спецпідрозділів, підводне спорядження, нічну, денну та тепловізійну оптику, металолукачі, зброю та набої.

Виробничий концерн «Воєнторг «ДіСі» по праву вважається найкращим в Україні виробником військового однострою та спорядження. Тому не випадково, що Міністерство оборони України та інші силові структури є основними замовниками їхньої продукції. З відгуків самих військовослужбовців, продукція повністю адаптована під потреби і завдання Збройних Сил і нічим не поступається кращим світовим аналогам.

Розташування магазинів в м. Києві та інших містах України:

- пр. Возз'єднання, 1 (Ленінградська площа), тел.: (044) 277-99-99, 573-48-76;
- пр-т Московский, 8 (метро Петрівка, з-д «Маяк»);
- вул. Вершигори, 7 (Воскресенка), тел. (044) 241-77-77, 540-35-81;
- вул. І. Мазепи (Січневого повстання) 16-18/29;
- вул. Перова, 8.

м. Дніпропетровськ, вул. Миронова, 17; тел.: (0562) 34-14-11;
м. Житомир, вул. Перемоги, 51;

м. Запоріжжя, вул. 40-річчя Радянської України 2-а;

м. Рівне, вул. Курчатова, 3;

м. Сімферополь, вул. Лермонтова, 27-А; тел.: (0652) 61-03-15;

м. Чернівці, вул. Герцена, 3; тел.: (0372) 54-18-87;

Чернігівська обл., Козелецький р-н, с. Десна, вул. Рибалка, 4-А;

Чернігівська обл., м. Ніжин, вул. Гребінки, 24.

ПРОМИСЛОВО-ТОРГОВЕЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО МИСЛИВПРОМПОСТАЧ

04073, Київ-73
пр. Московський, 20
тел.: (044) 464-49-69
419-78-78
e-mail: ohotsnab@ln.ua

Усі моделі
мисливської зброї
Іжевського
механічного
заводу

Гуртова та
роздрібна торгівля
товарами
виробників США,
Німеччини,
Фінляндії, Італії,
Чехії, Білорусі

Азербайджанські
ножі ручної роботи

Кращі у світі луки,
арбалети для
полювання, спорту
та відпочинку

ЦЕНТР ВОССТАНОВЛЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ №1 в Украине

- **NEW!** Восстановление информации с FLASH-накопителей
- Восстановление информации с дисковых накопителей: HDD (в том числе RAID), DVD, CD и др.
- Гарантированное уничтожение информации
- Расследование ИТ – инцидентов и компьютерных происшествий (computer forensics)
- **Акция** : бесплатное восстановление данных с Hi-End жестких дисков Samsung и серверов HP

04071, г. Киев, ул. Верхний Вал, 34; тел.: 467-7540; www.epos.ua; e-mail: recovery@epos.ua